

DOSSIER SOBRE TRANSPARÈNCIA I BON GOVERN*

Agustí Cerrillo i Martínez**

Francesc Rodríguez Pontón***

Resum

Aquest dossier presenta una selecció de materials en matèria de transparència i bon govern. Atès el volum que té en l'actualitat la documentació en aquesta matèria, aquest recull pretén aportar valor no per la simple recopilació quantitativa sinó pel fet de compartir una perspectiva d'anàlisi que permeti al lector aproximar-se o bé aprofundir aquesta matèria. El recull té vuit apartats, cadascun dels quals segueix una estructura interna adaptada al tipus de material en qüestió, i en els quals es presenta la selecció duta a terme amb indicacions específiques dels materials seleccionats. Els vuit apartats són: una introducció explicativa; normativa; referències bibliogràfiques; recursos de la xarxa; jurisprudència; dictàmens d'òrgans consultius espanyols; documents de diverses institucions i guies per implementar les lleis de transparència. Amb aquesta estructura s'ha dut a terme una selecció atenta a la gran extensió i diversitat que presenta el tema de la transparència i el bon govern, diversitat que es tradueix en cinc dimensions: la territorial, la temàtica, la metodològica, la relativa a la tipologia de materials i la temporal. Tenint en compte la complexitat derivada d'aquest panorama, les pautes o principis que s'han seguit per a l'elaboració d'aquest dossier i que caracteritzen la seva aproximació i contribució han estat les de no exhaustivitat, equilibri raonable, suficient representativitat i obertura màxima de perspectives.

Paraules clau: transparència; bon govern; accés a la informació; prevenció de la corrupció; dades obertes.

DOSSIER ON TRANSPARENCY AND GOOD GOVERNANCE

Abstract

This dossier offers a selection of materials dealing with transparency and good governance. Given the current volume of documentation on this matter, this compilation's added value is not so much that of a quantitative compilation, but the fact that it offers the reader an analytical perspective which will allow them to either approach, or gain deeper insight into the subject.

The dossier has eight sections, each of which follows an internal structure adapted to the subject matter in question, and in which a brief explanation of the selection and specific information on the selected material are included. The eight sections are: an explanatory introduction; legislation; bibliographic references; online resources; case law; judgements by Spanish consultative bodies; documents by different institutions and implementation guides for transparency acts.

Following this structure, a careful selection has been carried out of the extensive and diverse amount of information available on transparency and good governance. This diversity is translated into five dimensions: territorial, topical; methodological; relating document typology; temporal. Taking into account the complexity derived from this scenario, the guidelines or principles followed in the compilation are those of non-comprehensiveness, reasonable balance; sufficient representativeness and maximum openness of perspectives. All of them make up this approach and the contribution.

Key words: transparency; good governance; access to information; corruption prevention; open data.

* Document tancat el 13.11.2017.

** Agustí Cerrillo i Martínez, doctor en dret per la Universitat de Barcelona, catedràtic de dret administratiu i síndic de greuges de la Universitat Oberta de Catalunya, avinguda del Tibidabo, 39, 08035 Barcelona. acerrillo@uoc.edu, @agusti_cerrillo.

*** Francesc Rodríguez Pontón, professor titular de dret administratiu a la Universitat de Barcelona. Ha treballat en diverses línies de recerca com la potestat sancionadora de les administracions públiques. Responsable d'estudis i recerca de la Comissió Jurídica Assessora de la Generalitat de Catalunya (juliol 2013 - juny 2015). Facultat de Dret, avinguda Diagonal, 684, 08034 Barcelona. francescrodriguez@ub.edu.

Citació recomanada: CERRILLO I MARTÍNEZ, Agustí; RODRÍGUEZ PONTÓN, Francesc. «Dossier sobre transparència i bon govern». *Revista Catalana de Dret Públic*, núm. 55 (desembre 2017), p. 132-173, DOI: [10.2436/rcdp.i55.2017.3075](https://doi.org/10.2436/rcdp.i55.2017.3075).

Sumari

- 1 Presentació del recull documental
- 2 Normativa de transparència i bon govern
 - 2.2 Normativa general
 - 2.2 Altres disposicions normatives que inclouen o afecten la temàtica de transparència des de perspectives parcials i complementàries
- 3 Referències bibliogràfiques
 - 3.1 Aproximació interdisciplinària a la transparència
 - 3.2 Estudis sobre la transparència i accés a la informació pública previs a la Llei 19/2013, de 9 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern
 - 3.3 Estudis i comentaris sobre la Llei 19/2013, de 9 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern
 - 3.4 Reutilització de la informació pública
 - 3.5 Transparència a Catalunya
 - 3.6 Transparència a les comunitats autònomes
 - 3.7 Transparència en els ens locals
 - 3.8 Transparència i gestió documental
 - 3.9 Dret d'accés a la informació sobre medi ambient
 - 3.10 Transparència i contractació pública
 - 3.11 Dades obertes i dades massives
 - 3.12 Mecanismes de garantia de la transparència
 - 3.13 Dret comparat
 - 3.14 Unió Europea
 - 3.15 Mesurament de la transparència
 - A. Indicadors de transparència
 - B. Avaluació de les lleis de transparència
 - 3.16 Transparència i grups d'interès
 - 3.17 Transparència i la prevenció de la corrupció
 - 3.18 Ètica pública i transparència
 - 3.19 Bon govern
- 4 Recursos de la xarxa
 - 4.1 Pàgines web d'organismes públics relacionats amb la transparència de diversos països o regions
 - 4.2 Pàgines web d'institucions europees

4.3 Pàgines web d'organitzacions internacionals

4.4 Pàgines web d'associacions o organitzacions no governamentals

5 Jurisprudència

5.1 Jurisprudència relativa a assumptes resolts pel Consell de Transparència i Bon Govern

5.2 Altres sentències de tribunals espanyols

5.3 Jurisprudència del Tribunal Europeu de Drets Humans en aplicació de l'article 10 del Conveni Europeu de Drets Humans

5.4 Jurisprudència dels tribunals de la Unió Europea

5.5 Sentències de tribunals d'altres països que plantegen diversos aspectes o enfocaments complementaris

6 Dictàmens d'òrgans consultius espanyols sobre normativa reguladora de transparència i bon govern

6.1 Consejo de Estado

6.2 Comissió Jurídica Assessora de la Generalitat de Catalunya

6.3 Consejo Consultivo de Canarias

6.4 Consejo Consultivo de Castilla y León

6.5 Consell Jurídic Consultiu de la Comunitat Valenciana

6.6 Consell Consultiu de les Illes Balears

6.7 Consejo Consultivo de Castilla-La Mancha

6.8 Aholku Batzorde Juridikoa / Comissió Jurídica Assessora del País Basc

6.9 Consejo Consultivo del Principado de Asturias

7 Documents de diverses institucions

8 Guies per implementar les lleis de transparència

9 Revistes i monogràfics sobre transparència i bon govern

9.1 Revistes sobre transparència

9.2 Números monogràfics de revistes sobre transparència i bon govern

1 Presentació del recull documental

La transparència i el bon govern són una exigència i una necessitat indeclinables en un estat social i democràtic de dret.

En el nostre ordenament jurídic, no és fins fa pocs anys que la demanda d'una normativa específica i desenvolupada sobre la transparència i el bon govern ha tingut una resposta en forma de lleis i normes derivades que han regulat aquesta qüestió de forma general o transversal en l'àmbit estatal i autonòmic. Això no obstant, tot i el curt lapse transcorregut, la transparència i el bon govern han generat en aquest breu període de temps centenars de documents acadèmics, normatius, jurisprudencials i administratius, la simple recopilació dels quals desbordaria la vocació d'aquest treball i també superaria la utilitat que poguéss tenir.

Per aquest motiu, des d'un primer moment, en rebre l'encàrrec d'elaborar aquest recull documental, ens hem proposat aportar valor no per la simple recopilació quantitativa de tot el material generat al voltant de la transparència i el bon govern en els darrers anys, sinó pel fet de compartir una perspectiva d'anàlisi que permeti a qualsevol lector, neòfit en la matèria o amb una trajectòria consolidada, aproximar-se o aprofundir en aquestes institucions.

La magnitud i la diversitat d'aspectes implicats en aquest àmbit són extraordinaris. Si a això afegim la profunditat dels materials que podem trobar en el dret, la ciència política o l'economia; el dret intern, el dret de la Unió Europea i el dret comparat; i l'acadèmia i les institucions públiques, aquesta magnitud adquireix una dimensió inabordable.

Al nostre entendre, una aproximació a la transparència i el bon govern ha de partir del reconeixement de les dimensions que caracteritzen la seva extensió i anàlisi en la darrera dècada: la dimensió territorial, la temàtica, la metodològica, la relativa a la tipologia de materials i la temporal.

En primer lloc, la dimensió territorial. La transparència i el bon govern han estat objecte de regulacions adoptades o impulsades des de diversos àmbits territorials d'exercici del poder: internacional, europeu, estatal, autonòmic o regional i local. La recent legislació apareguda al nostre país ha derivat en una producció normativa molt abundant en poc temps, especialment en les esferes estatal i autonòmica. Però això no pot fer oblidar el marc internacional i molt especialment europeu d'aquesta regulació, sovint de molta més tradició històrica en aquests temes dins la seva cultura política i administrativa. Així mateix, s'han de considerar els referents més destacats en el pla comparat, no només pel seu interès en si, sinó també en molts casos per la seva contribució a un dret comú, molt en particular en l'àmbit europeu.

En segon lloc, la dimensió temàtica. La transparència i el bon govern genèricament formulats es concreten en nombroses i diverses facetes substantives que comprenen una gran diversitat de fenòmens o àmbits, interrelacionats però també amb recorregut propi en el seu estudi: publicitat activa, accés a la informació, reutilització de la informació pública; gestió documental; dades obertes i massives, grups de pressió; mecanismes de garantia de la transparència i d'avaluació del compliment de les obligacions previstes; corrupció, ètica pública i transparència...

En tercer lloc, la dimensió metodològica. L'enfocament utilitzat per aproximar-se a cadascun d'aquests temes, pot ser transversal o general i sectorial o específic, i abordat des de diferents disciplines acadèmiques. L'estudi de la transparència i el bon govern es poden abordar des de diferents disciplines com ara el dret, l'economia i la ciència política i de l'Administració, utilitzant metodologies diverses, quantitatives i qualitatives. A més, per raons d'ordre divers, determinats àmbits contemplen amb especial rellevància el fenomen de la transparència fins al punt de resultar un factor constitutiu de màxima importància en la seva conformació i regulació, així com en la seva presentació o explicació. En aquest sentit, per exemple, cal destacar el medi ambient i la contractació pública com a àmbits en els quals concorre una abundant, llarga i profunda regulació amb una forta influència del dret de la Unió Europea.

En quart lloc, la dimensió relativa a la tipologia de materials que cal tenir en compte. En particular, aquesta dimensió és molt àmplia, si es vol tenir una informació completa i rellevant des del punt de vista del règim jurídic de la transparència i el bon govern. Caldrà tenir en compte materials normatius —tractats internacionals,

normativa europea, lleis, reglaments...—; jurisprudencials —de l'enorme diversitat de tribunals que s'han de pronunciar sobre aspectes vinculats a aquesta matèria i amb la seva corresponent diversitat de registres—; i documentals —d'una no menor diversitat en la seva naturalesa, característiques i enfocaments—, de recursos en xarxa i bibliogràfics. L'abast d'aquesta dimensió exigeix tenir en compte aquesta diversitat de forma equilibrada.

En cinquè lloc, la dimensió temporal. A l'hora d'elaborar un recull documental sobre transparència i bon govern no es pot desconèixer que en la darrera dècada tant a l'àmbit internacional com a casa nostra s'han elaborat centenars de documents (normatius, polítics, acadèmics, administratius, judicials,...). Alguns d'aquests documents tenen una vocació de permanència i, per tant, una utilitat més enllà de la seva finalitat més immediata; altres tenen una finalitat més fugaç i un ús més vinculat a la seva elaboració.

En vista d'aquestes dimensions i atès aquest enorme potencial de materials que cal tenir en compte en aquest número monogràfic, hem cregut pertinent precisar els principis o pautes generals que hem seguit a l'hora de fer la nostra selecció i presentació dels materials. Precisions que no només acoten d'una determinada manera el camp material de referència, sinó que expliciten les nostres preferències i prioritats per tal de dotar de contingut original —amb les seves aportacions i limitacions— la nostra contribució en el marc de molts altres estudis i materials disponibles ja en l'actualitat, i que cal pensar que continuaran en permanent increment, sobre aquesta temàtica.

És evident que tota pretensió d'exhaustivitat seria alhora inviable i inútil, atès que del que es tracta és de proporcionar en un espai raonable i assequible una sèrie de referències que pugui oferir un marc suficientment representatiu i obert a múltiples implicacions de materials sobre el tema.

No pretenem, doncs, oferir una llista, en cadascuna de les modalitats de materials que cal tenir en compte, exhaustiva; però sí que pretenem oferir un panorama que segueixi una doble línia d'objectius.

En primer lloc, tractem d'oferir un conjunt de referències que sigui bàsic i suficientment representatiu de la problemàtica en les seves diverses dimensions, tasca en la qual hem d'admetre que sempre hi ha una inevitable influència de criteris subjectius d'elecció, que no es pot negar, encara que sí que hem tractat de calibrar de la manera més objectiva possible.

En segon lloc, hi ha un segon element que entenem que hi no podem renunciar, que és una certa originalitat en l'oferiment dels materials, que en definitiva vol dir sobretot restar atents a les molt variades perspectives que són susceptibles de ser presentades, i que puguin, ni que sigui en alguns casos de manera testimonial, deixar finestres obertes a l'investigador que ja coneix les bases del tema. D'aquesta manera, hem prioritzat l'al·lusió a aspectes col·laterals o indirectes a l'esgotament repetitiu de determinades qüestions ja més conegudes; i hem potenciat la presentació de fonts o mitjans de coneixement que presenten la característica d'obrir pas a nous enfocaments o simplement a fonts complementàries d'informació per explorar. Aquesta tendència es pot visualitzar en cadascuna de les cinc dimensions anteriorment exposades, de forma que hem volgut proporcionar especial visibilitat als aspectes que obrin perspectives diferents en el marc d'aquestes dimensions.

No exhaustivitat, equilibri raonable, suficient representativitat i obertura màxima de perspectives. Aquests serien, doncs, els quatre vectors que hem tractat de seguir en aquesta selecció, que esperem que generi una utilitat afegida a les persones interessades en aquest fonamental tema contemporani de la cosa pública i que elles jutjaran i que constitueix la nostra proposta per aproximar-se i aprofundir en la transparència i el bon govern.

2 Normativa de transparència i bon govern

2.2 Normativa general

Indiquem aquí la normativa més destacada, europea, estatal i autonòmica, de caràcter general sobre transparència i bon govern, produïda des de 2001 i en alguns casos —cal advertir— ja amb modificacions posteriors produïdes sobre els textos inicials.

Consell d'Europa:

- [Conveni del Consell d'Europa sobre l'accés als documents públics](#).

Unió Europea:

- [Reglament \(CE\) núm. 1049/2001](#) del Parlament Europeu i del Consell, de 30 de maig de 2001, relatiu a l'accés del públic als documents del Parlament Europeu, del Consell i de la Comissió.
- [Directiva 2003/98/CE](#), relativa a la reutilització de la informació del sector públic. Espanya.

Espanya:

- [Llei 37/2007, de 16 de novembre](#), sobre reutilització de la informació del sector públic.
- [Llei 19/2013, de 9 de desembre](#), de transparència, accés a la informació pública i bon govern.
- [Llei 3/2015, de 30 de març](#), reguladora de l'exercici de l'alt càrrec de l'Administració general de l'Estat.
- [Reial decret 1708/2011, de 18 de novembre](#), pel qual s'estableix el Sistema Espanyol d'Arxius i es regula el Sistema d'Arxius de l'Administració General de l'Estat i dels seus organismes públics i el seu règim d'accés.
- [Reial decret 919/2014, de 31 d'octubre](#), pel qual s'aprova l'Estatut del Consell de Transparència i Bon Govern.

Catalunya:

- [Llei 10/2001, de 13 de juliol](#), d'arxius i gestió de documents.
- [Llei 19/2014, de 29 de desembre](#), de transparència, accés a la informació pública i bon govern.
- [Decret llei 1/2017, de 14 de febrer](#), pel qual es crea i regula el Registre de grups d'interès de Catalunya.
- [Decret 169/2014, de 23 de desembre](#), pel qual es crea la Comissió Interdepartamental de Transparència i Accés a la Informació Pública.
- [Decret 111/2017, de 18 de juliol](#), pel qual s'aprova el Reglament de la Comissió de Garantia del Dret d'Accés a la Informació Pública.

Andalusia:

- [Llei 1/2014, de 24 de juny](#), de transparència pública d'Andalusia

Aragó:

- [Llei 8/2015, de 25 de març](#), de transparència de l'activitat pública i participació ciutadana d'Aragó.
- [Llei 5/2017, d'1 de juny](#), d'integritat i ètica públiques.
- [Llei 6/2017, de 15 de juny](#), de comptes oberts d'Aragó.
- [Ordre de 3 de novembre de 2014](#), del conseller d'Hisenda i Administració Pública, per la qual es regula l'exercici del dret a l'accés als arxius i registres administratius de l'Administració tributària de la comunitat autònoma d'Aragó i es concilia amb el caràcter reservat de les dades amb transcendència tributària.

Canàries:

- [Llei 12/2014, de 26 de desembre](#), de transparència i d'accés a la informació pública.

Castella-la Manxa:

- [Llei 4/2016, de 15 de desembre](#), de transparència i bon govern de Castella-la Manxa.

Castella i Lleó:

- [Llei 3/2015, de 4 de març](#), de transparència i participació ciutadana de Castella i Lleó.
- [Llei 2/2010, d'11 de març](#), de drets dels ciutadans en les seves relacions amb l'Administració de la comunitat de Castella i Lleó i de gestió pública.
- [Decret 7/2016, de 17 de març](#), que regula el procediment per a l'exercici del dret d'accés a la informació pública a la comunitat de Castella i Lleó.

Extremadura:

- [Llei 4/2013, de 21 de maig](#), de govern obert d'Extremadura.
- [Llei 18/2015, de 23 de desembre](#), de comptes oberts per a l'Administració pública extremeña.

Galícia:

- [Llei 7/2014, de 26 de setembre](#), d'arxius i documents de Galícia.
- [Llei 1/2016, de 18 de gener](#), de transparència i bon govern.

Illes Balears:

- [Llei 4/2011, de 31 de març](#), de la bona administració i del bon govern de les Illes Balears.
- [Decret 24/2016, de 29 d'abril](#), de creació i d'atribució de competències a la Comissió per a la resolució de les reclamacions en matèria d'accés a la informació pública.

La Rioja:

- [Llei 3/2014, d'11 de setembre](#), de transparència i bon govern de La Rioja.
- [Llei 5/2017, de 8 de maig](#), de comptes oberts per a l'Administració de La Rioja.

Ciutat autònoma de Melilla:

- Reglament de transparència i accés a la informació pública de la ciutat autònoma de Melilla ([Decret núm. 43, de 14 de juliol de 2016](#)).

Navarra:

- [Llei foral 11/2012, de 21 de juny](#), de la transparència i del govern obert.
- [Llei foral 16/2016, d'11 de novembre](#), de comptes oberts.
- [Decret foral 69/2017, de 19 de juliol](#), pel qual es regula la publicació de la informació referent als comptes bancaris de l'Administració de la comunitat foral de Navarra i els seus organismes, societats i fundacions públiques vinculades o dependents.

Regió de Múrcia:

- [Llei 12/2014, de 16 de desembre](#), de transparència i participació ciutadana de la comunitat autònoma de la regió de Múrcia.

País Basc:

- [Decret 128/2016, de 13 de setembre](#), de la Comissió Basca d'Accés a la Informació Pública.

Comunitat Valenciana:

- [Llei 2/2015, de 2 d'abril](#), de transparència, bon govern i participació ciutadana de la Comunitat Valenciana.
- [Llei 5/2016, de 6 de maig](#), de comptes oberts per a la Generalitat valenciana.
- [Decret 56/2016, del Consell, de 6 de maig](#), pel qual aprova el Codi de Bon Govern de la Generalitat.
- [Decret 105/2017, de 28 de juliol](#), del Consell, de desplegament de la Llei 2/2015, de 2 d'abril, de la Generalitat, en matèria de transparència i de regulació del Consell de Transparència, Accés a la Informació Pública i Bon Govern.

2.2 Altres disposicions normatives que inclouen o afecten la temàtica de transparència des de perspectives parcials i complementàries

Recollim en aquesta secció, amb caràcter purament exemplificatiu, altres disposicions que regulen de manera parcial i complementària la transparència i bon govern en diversos àmbits territorials. Cal tenir en compte que un accés complet a la normativa reguladora d'altres països i de caràcter internacional es pot trobar amb la consulta de les pàgines web que s'indiquen en l'apartat de recursos de la xarxa.

Tribunal de Justícia de la Unió Europea:

- [Decisió d'11 d'octubre de 2016](#), relativa a l'accés del públic als documents en poder del Tribunal de Justícia de la Unió Europea actuant en exercici de les seves funcions administratives.
- [Codi de conducta](#) dels membres i antics membres del Tribunal de Justícia de la Unió Europea.

Espanya:

- [Llei 27/2006, de 18 de juliol](#), per la qual es regulen els drets d'accés a la informació, de participació pública i d'accés a la justícia en matèria de medi ambient (incorpora la Directiva 2003/4/CE i la Directiva 2003/35/CE).
- [Llei orgànica 7/2012, de 27 de desembre](#), que modifica la Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi penal en matèria de transparència i lluita contra el frau fiscal i en la Seguretat Social.
- [Reial decret 488/2012, de 5 de març](#), que modifica la lletra d) de la clàusula 8 del plec de clàusules generals per a la construcció, conservació i explotació d'autopistes en règim de concessió, aprovat pel Decret 215/1973, de 25 de gener. El Decret incorpora aquesta modificació que afecta les garanties de transparència en aquest àmbit com a conseqüència de la Sentència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea de 22 d'abril de 2010.

Diputació foral de Guipúscoa:

- [Norma foral 4/2014, de 6 de febrer](#), de transparència i accés a la informació pública.

Navarra:

- [Llei foral 3/2013, de 25 de febrer](#), de modificació de la Llei foral 6/2006, de 9 de juny, de contractes públics. Algunes modificacions afecten la transparència en l'àmbit contractual.

País Basc:

- [Llei 2/2016, de 7 d'abril](#), d'institucions locals d'Euskadi. El títol VI es dedica al govern obert, transparència, dades obertes i participació ciutadana (articles 47-82).

3 Referències bibliogràfiques

3.1 Aproximació interdisciplinària a la transparència

L'anàlisi de la transparència s'ha abordat a través de diverses metodologies per la ciència política i de l'administració i l'economia. Els estudis que s'han publicat permeten delimitar les finalitats de la transparència, avaluar la seva eficàcia i mesurar el seu impacte com a instrument per a enfortir la legitimitat de les institucions públiques i per reforçar la confiança ciutadana en aquestes. Alguns estudis també identifiquen els possibles riscos que pot generar l'extensió de la transparència en el funcionament de les institucions públiques. També s'han publicat estudis que avaluen les polítiques impulsades per diferents institucions per enfortir la transparència, així com el paper dels mitjans electrònics per canalitzar la transparència pública.

ARELLANO-GAULT, D.; LEPORE, W. «Transparency Reforms in the Public Sector: Beyond the New Economics of Organization». *Organization Studies*, núm. 32 (8), 2011, p. 1029-1050. DOI:10.1177/0170840611416741

AUGER, Giselle A. «Trust Me, Trust Me Not: An Experimental Analysis of the Effect of Transparency on Organizations». *Journal of Public Relations Research*, núm. 26 (4), 2014, p. 325-343. DOI:10.1080/1062726X.2014.908722

BALL, Caroline. «What is Transparency?». *Public Integrity*, núm. 11 (4), 2009, p. 293-307.

BANNISTER, F.; CONNOLLY, R. «The Trouble with Transparency: A Critical Review of Openness in e-Government». *Policy & Internet*, núm. 3 (1), 2011, p. 1-30.

BERTOT, John C.; JAEGER, Paul T.; GRIMES, JUSTIN M. «Promoting transparency and accountability through ICTs, social media, and collaborative e-government». *Transforming Government: People, Process and Policy*, núm. 6 (1), 2012, p. 78-91. DOI:10.1108/17506161211214831

BIRCHALL, C. «Introduction to "Secrecy and Transparency": The Politics of Opacity and Openness». *Theory, Culture & Society*, núm. 28 (7-8), 2011, p. 7-25. DOI:10.1177/0263276411427744

COGLIANESE, Cary. «The Transparency President? The Obama Administration and Open Government». *Governance: An International Journal of Policy, Administration, and Institutions*, núm. 22 (4), 2009.

CURTIN, Deirdre; MEIJER, Albert J. «Does transparency strengthen legitimacy?». *Information Polity*, núm. 2, 2006.

DARBISHIRE, Helen. «Proactive Transparency: The future of the right to information». *World Bank Institute Working Paper*, 2010.

ETZIONI, A. «Is Transparency the Best Disinfectant?». *Journal of Political Philosophy*, núm. 18 (4), 2010, p. 389-404.

FENSTER, Mark. «The Opacity of Transparency». *Iowa Law Review*, núm. 885, 2006.

FLORINI, Ann. «Behind Closed Doors: Governmental Transparency Gives Way to Secrecy». *Harvard International Review*, núm. 26 (1), 2004.

FUNG, Archon; GRAHAM, Mary; WEIL, David. *Full disclosure. The perils and promise of transparency*. Nova York: Cambridge University Press, 2007.

GRIMMELIKHUIJSEN, Stephan. «A good man but a bad wizard. About the limits and future of transparency of democratic governments». *Information Polity*, núm. 17, 2012, p. 293-302. DOI:10.3233/IP-2012-000288

HOOD, Christopher; HEALD, David. *Transparency. The key to better governance?* Oxford: Oxford University Press for The British Academy, 2006.

KAUFMANN, Daniel; BELLVER, Ana. *Transparenting Transparency: Initial Empirics and Policy Applications*: MPRA, 2005.

KOSACK, Stephen; FUNG, Archon. «Does Transparency Improve Governance?». *Annual Review of Political Science*, núm. 17, 2014, p. 65-87.

LESSIG, Lawrence. «Against transparency: The perils of openness in Government». A: GÖTZE, John; BERING PEDERSEN, Christian (eds.). *State of eUnion: Government 2.0 and Onwards*: 21Gov.net, 2010.

MEIJER, Albert. «Understanding the Complex Dynamics of Transparency». *Public Administration Review*, núm. 73 (3), 2013, p. 429-439. DOI:10.1111/puar.12032

MEIJER, Albert; 'T HART, Paul; WORTHY, Ben. «Assessing Government Transparency: An Interpretive Framework». *Administration & Society*, 2015. DOI:10.1177/0095399715598341

PASQUIER, Martial; VILLENEUVE, Jean-Patrick. «Organizational barriers to transparency: a typology and analysis of organizational behaviour tending to prevent or restrict access to information». *International Review of Administrative Sciences*, núm. 73 (1), 2007, p. 147-162. DOI:10.1177/0020852307075701

PIOTROWSKI, Suzanne J. «Is Transparency Sustainable?». *Public Administration Review*, núm. 69 (2), 2009, p. 359-361. DOI:10.1111/j.1540-6210.2008.01983.x

PIOTROWSKI, Suzanne J. «Transparency: A Regime Value Linked With Ethics». *Administration & Society*, 2014. DOI:10.1177/0095399713519098

PRAT, Andrea. «The Wrong Kind of Transparency». *American Economic Review*, núm. 95 (2), 2005, p. 862-877.

RELLY, Jeannine E; SABHARWAL, Meghna. «Perceptions of transparency of government policymaking: A cross-national study». *Government Information Quarterly*, núm. 26 (1), 2009, p. 148-157.

SHKABATUR, Jennifer. «Transparency with (out) accountability: Open government in the United States». *Yale Law & Policy Review*, núm. 31 (1), 2013.

VILLENEUVE, Jean-Patrick. «Transparency of Transparency: The pro-active disclosure of the rules governing Access to Information as a gauge of organisational cultural transformation. The case of the Swiss transparency regime». *Government Information Quarterly*, núm. 31 (4), 2014, p. 556-562. DOI:http://dx.doi.org/10.1016/j.giq.2013.10.010

VILLORIA MENDIETA, Manuel. «La transparencia como política pública en España: algunas reflexiones». *Eunomia. Revista en Cultura de la Legalidad*, núm. 7, 2014, p. 85-103.

VILLORIA MENDIETA, Manuel; RAMÍREZ ALUJAS, Alvaro. «La transparencia: marco conceptual». *Revista Democracia y Gobierno Local*, núm. 15 (4), 2011, p. 9-15.

WEIL, David; GRAHAM, Mary; FUNG, Archon. «Targeting Transparency». *Science*, núm. 340 (6139), 2013, p. 1410-1411. DOI:10.1126/science.1233480

3.2 Estudis sobre la transparència i accés a la informació pública previs a la Llei 19/2013, de 9 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern

Des de l'aprovació de la Constitució el 1978 s'han publicat diversos treballs a Espanya sobre transparència pública. En un primer moment, analitzen l'abast de l'article 105.b) de la Constitució. Posteriorment, estudien el contingut de l'article 37 de la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions

públiques i del procediment administratiu comú. I finalment, proposen línies per a la reforma i evolució del règim jurídic de la transparència.

BARNÉS VÁZQUEZ, Javier. «Sobre el derecho administrativo de la información». *Revista Catalana de Dret Públic*, núm. 35, 2007.

BERMEJO LATRE, José Luis; CASTEL GAYÁN, Sergio. «Transparencia, participación ciudadana y Administración pública en el siglo XXI». *Revista Aragonesa de Administración Pública*, núm. monográfico, 2013.

BLASCO DÍAZ, José Luis. «El sentido de la transparencia administrativa y su concreción legislativa». A: GARCÍA MACHO, Ricardo (ed.). *Derecho administrativo de la información y administración transparente*. Madrid: Marcial Pons, 2010.

CABO, David; MAGALLÓN, Raúl. «Nuevos retos para las Administraciones Públicas Datos, cultura cuantitativa y calidad democrática». *Telos. Cuadernos de Comunicación e Innovación*, núm. 95, 2013.

CANTERO MARTÍNEZ, Josefa. «El principio de transparencia en la Ley de acceso electrónico de los ciudadanos a los servicios públicos». A: PIÑAR MAÑAS, José Luis (dir.). *Administración electrónica y ciudadanos*. Madrid: Civitas-Thomson Reuters, 2011.

CASTELLS ARTECHE, José Manuel. «El derecho de acceso a la documentación de la administración pública». *Revista de Administración Pública*, núm. 103, 1984.

CERRILLO I MARTÍNEZ, Agustí. «E-Información: hacia una nueva regulación del acceso a la información». *Revista Internet, Derecho y Política*, núm. 1, 2005, p. 1-16.

CERRILLO I MARTÍNEZ, Agustí. «La contribución de las TIC a la mejora de la transparencia administrativa». *Arbor*, núm. 188 (756), 2012, p. 707-724.

CERRILLO I MARTÍNEZ, Agustí; GALÁN GALÁN, Alfredo. *Qualitat i responsabilitat en la difusió d'informació pública a Internet*. Barcelona: Escola d'Administració Pública de Catalunya i Generalitat de Catalunya, 2007.

COTINO HUESO, Lorenzo. «Del “deber de publicidad” de Brandeis al “Open Government” de Obama. Regulación y control de la información pública a través de las nuevas tecnologías». A: ESCOBAR ROCA, Guillermo (ed.). *La protección de los derechos humanos por las defensorías del pueblo*. Madrid: Dykinson, 2013.

DA SILVA OCHOA, Carlos. «El derecho de acceso a los archivos y registros». A: PENDÁS GARCÍA, Benigno (ed.). *Administraciones Públicas y Ciudadanos. Estudio sistemático de la Ley 30/1992, de 26 de noviembre, de régimen jurídico de las Administraciones Públicas y del Procedimiento Administrativo Común*. Barcelona: Praxis, 1993.

DA SILVA OCHOA, Juan Carlos. «Derechos de los ciudadanos, con especial referencia a lenguas y acceso a registros». A: PENDÁS GARCÍA, Benigno (ed.). *Administraciones Públicas y Ciudadanos. Estudio sistemático de la Ley 30/1992, de 26 de noviembre, de régimen jurídico de las Administraciones Públicas y del Procedimiento Administrativo Común*. Barcelona: Praxis, 1993.

EMBED IRUJO, Antonio. «El derecho de acceso a los archivos y registros administrativos». A: LEGUINA VILLA, Jesús; SÁNCHEZ MORÓN, Miguel (eds.). *La nueva Ley de régimen jurídico de las Administraciones públicas y del Procedimiento administrativo común*. Madrid: Tecnos, 1993.

FERNÁNDEZ RAMOS, Severiano. *El derecho de acceso a los documentos administrativos*. Madrid: Marcial Pons, 1997.

FERNÁNDEZ SALMERÓN, Manuel; VALERO TORRIJOS, Julián. «La difusión de información administrativa en Internet y la protección de los datos personales: análisis jurídico de un proceso de armonización». A: TRONCOSO REIGADA, Antonio (ed.). *Transparencia administrativa y protección de datos personales. V Encuentro entre Agencias Autonómicas de Protección de Datos*. Madrid: Thomson-Civitas, 2008.

GALLARDO CASTILLO, María Jesús. «Transparencia, Poder Público y Derecho Administrativo». A: SÁNCHEZ BLANCO, Angel; DOMÍNGUEZ-BERRUETA DE JUAN, Miguel Angel; RIVERO YSERN, José Luis (eds.). *El nuevo derecho administrativo : libro homenaje al prof. Dr. Enrique Rivero Ysern* (p. 165-177). Salamanca: Ratio Legis Librería Jurídica, 2011.

GARCÍA MACHO, Ricardo (ed.). *Ordenación y transparencia económica en el Derecho Público y Privado*. Madrid: Marcial Pons, 2014.

GUICHOT REINA, Emilio. «Derecho a la privacidad, transparencia y eficacia administrativa: un difícil y necesario equilibrio». *Revista Catalana de Dret Públic*, núm. 35, 2007.

JÉGOUZO, Yves. «El derecho a la transparencia administrativa: el acceso de los administrados a los documentos administrativos». *Documentación Administrativa*, núm. 239, 1994.

JIMÉNEZ ASENSIO, Rafael. «El Proyecto de ley de Transparencia, Acceso a la Información y Buen Gobierno: su posible impacto sobre los Gobiernos locales». A: JIMÉNEZ ASENSIO, Rafael; LIZCANO ÁLVAREZ, Jesús; VILLORIA MENDIETA, Manuel (eds.). *La transparencia en los Gobiernos locales: una apuesta de futuro. Publicación digital 2/2012*. Madrid: Fundación Democracia y Gobierno Local, 2012.

MALARET I GARCÍA, Elisenda. «Els serveis públics informacionals: l'emergència de nous serveis públics en la societat de la informació i del coneixement». *Revista Catalana de Dret Públic*, núm. 35, 2007, p. 161-206.

MESTRE DELGADO, Juan Francisco. *El derecho de acceso a archivos y registros administrativos: [Análisis del artículo 105.b) de la Constitución]* (2a ed.). Madrid: Civitas, 1998.

POMED SÁNCHEZ, Luis Alberto. «El acceso a los archivos administrativos: el marco jurídico y la práctica administrativa». *Revista de Administración Pública*, núm. 142 (gener-abril), 1997.

POMED SÁNCHEZ, Luis Alberto. *El derecho de acceso de los ciudadanos a los archivos y registros administrativos*. Madrid: Instituto Nacional de Administración Pública, 1989.

RAMS RAMOS, Leonor. *El derecho de acceso a archivos y registros administrativos*. Madrid: Reus, 2008.

RAMS RAMOS, Leonor. «La transformación del derecho de acceso en España: de derecho de configuración legal a derecho fundamental». *Revista Española de Derecho Administrativo*, núm. 160, 2013, p. 155-188.

SAINZ MORENO, Fernando. «Secreto y transparencia». A: Sainz Moreno, Fernando (ed.). *Estudios para la reforma de la Administración Pública*. Madrid: INAP, 2004.

SÁINZ MORENO, Fernando. «El acceso de los ciudadanos a los archivos y registros administrativos». *Revista Española de Derecho Administrativo*, núm. 24 (gener-març), 1980.

SECO CAMPOS, Isabel. «El derecho de acceso a la documentación: problemas jurídicos y prácticos». *Boletín Anabad*, 1991.

TORNOS MAS, Joaquim; GALÁN GALÁN, Alfredo (coords.). *Comunicación pública. La información administrativa al ciudadano*. Madrid: Marcial Pons, 2000.

TRONCOSO REIGADA, Antonio. «Transparencia administrativa y protección de datos personales». A: TRONCOSO REIGADA, Antonio (ed.). *Transparencia administrativa y protección de datos personales. V Encuentro entre Agencias Autonómicas de Protección de Datos*. Madrid: Thomson-Civitas, 2008.

VALERO TORRIJOS, Julián. «El derecho de acceso a la información administrativa mediante sistemas informáticos y telemáticos». *Cuadernos de Estudios Técnicos. Archivo General de la Región de Murcia*, núm. 1, 2001.

VALERO TORRIJOS, Julián. «El acceso y la reutilización de la información administrativa: implicaciones jurídicas del proceso de modernización tecnológica de las Administraciones Públicas en su actual y futura configuración». *Diario La Ley*, núm. 7800, 2012.

VELASCO, Francisco. *La información administrativa al público*. Madrid: Montecorvo, 1998.

3.3 Estudis i comentaris sobre la Llei 19/2013, de 9 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern

L'aprovació de la Llei 19/2013, de 9 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern, ha generat una multitud d'estudis jurídics que, amb un caràcter sistemàtic o analitzant aspectes concrets, aborden l'anàlisi de la legislació bàsica de transparència.

ARAGUÀS GALCERÀ, Irene. *La transparencia en el ejercicio de la potestad reglamentaria*. Barcelona: Atelier, 2016.

BALLESTEROS MOFFA, Luis Ángel. «La ausencia de respuesta a las solicitudes y reclamaciones de acceso a la información pública: ¿el caballo de Troya de la transparencia?». *Revista Española de Derecho Administrativo*, núm. 161, 2014, p. 75-100.

BERNADÍ GIL, Xavier. «Panorama de la regulació de la transparència, l'accés a la informació pública i el bon govern». A: CERRILLO I MARTÍNEZ, Agustí; PONCE SOLÉ, Juli (eds.). *Transparència, accés a la informació i bon govern a Catalunya. Comentaris de la Llei 19/2014, de 9 de desembre*. Barcelona: Editorial UOC-Escola d'Administració Pública de Catalunya, 2015.

BLANES CLIMENT, Miguel Angel. «La información activa en la nueva Ley de transparencia y en la legislación sectorial». *Revista Española de Derecho Administrativo*, núm. 165, 2014, p. 339-376.

BOIX PALOP, Andrés. «Transparencia, participación y procedimiento de elaboración de disposiciones reglamentarias para un modelo de open government». A: COTINO HUESO, Lorenzo; SAHUQUILLO OROZCO, Jose L.; CORREDOIRA Y ALFONSO, Loreto (eds.). *El paradigma del gobierno abierto: retos y oportunidades de la participación, transparencia y colaboración*. Madrid: Universidad Complutense de Madrid, 2015.

BURGAR ARQUIMBAU, Joaquín Miguel; GALLEGRO GARCÍA, Fernando; FAUS MASCAREL, Joan Carles. *Las tres llaves de la transparencia*. Castelló: Diputació de Castelló, 2017.

CAMPOS ACUÑA, María Concepción. *Transparencia y Acceso a la Información en las Corporaciones Locales*. Madrid: El Consultor-La Ley, 2017.

CANALS AMETLLER, Dolors (Ed.). *Datos. Protección, transparencia y buena regulación*. Girona: Documenta Universitaria, 2016.

COTINO HUESO, Lorenzo. «El derecho fundamental de acceso a la información, la transparencia de los poderes públicos y el gobierno abierto. Retos y oportunidades». A: VALERO TORRIJOS, Julián; FERNÁNDEZ SALMERÓN, Manuel (eds.). *Régimen jurídico de la transparencia del sector público: del Derecho de acceso a la reutilización de la información* (p. 37-71). Cizur Menor: Thomson-Aranzadi, 2014.

COTINO HUESO, Lorenzo; SAHUQUILLO OROZCO, Jose L.; CORREDOIRA Y ALFONSO, Loreto (eds.). *El paradigma del gobierno abierto: retos y oportunidades de la participación, transparencia y colaboración*. Madrid: Universidad Complutense de Madrid, 2015.

COUSIDO GONZÁLEZ, Maria Pilar (coord.). *Libro Blanco sobre gestión de oficinas de transparencia: Procedimientos y casos de estudio para universidades públicas*. Madrid: INAP - Tirant lo Blanch, 2016.

DE LA NUEZ SÁNCHEZ-CASCADO, Elisa; TARÍN QUIRÓS, Carlota (eds.). *Transparencia y buen gobierno: Comentarios a la Ley 19/2013, de 9 de diciembre, de transparencia, acceso a la información pública y buen gobierno*. Madrid: La Ley, 2014.

FERNÁNDEZ RAMOS, Severiano; PÉREZ MONGUIÓ, José María. *El Derecho de acceso a la información pública en España*. Cizur Menor: Thomson-Reuters-Aranzadi, 2017.

FERNÁNDEZ SALMERÓN, Manuel; VALERO TORRIJOS, Julián (coords.). *Régimen jurídico de la transparencia en el sector público: acceso, uso y reutilización de la información administrativa*. Cizur Menor: Thomson-Aranzadi, 2014.

GARCÍA MORALES, María Jesús. *Transparencia y rendición de cuentas de las relaciones de cooperación intergubernamental en el Estado autonómico*. Barcelona: Institut d'Estudis d'Autogovern, 2017.

GUICHOT REINA, Emilio (coord.). *Transparencia, Acceso a la Información y Buen Gobierno. Estudio de la Ley 19/2013, de 9 de diciembre*. Madrid: Tecnos, 2014.

GUTIÉRREZ DAVID, Estrella. «Derecho de acceso a la información pública». *Eunomía. Revista en Cultura de la Legalidad*, núm. 6, 2014, p. 186-196.

JIMÉNEZ ASENSIO, Rafael. *Los frenos del poder. Separación de poderes y control de las instituciones*. Madrid: Marcial Pons / IVAP, 2016.

MESEGUER YEBRA, Joaquín. *Comentario a la Ley 19/2013, de 9 de diciembre, de transparencia, acceso a la información pública y buen gobierno: Análisis de la tramitación e informes sobre publicidad activa y acceso a la información pública*. Barcelona: Centro de Estudios Municipales y de Cooperación Internacional; Escola d'Administració Pública de Catalunya; Diputación de Granada, 2014.

NAVARRO ATIENZA, Manuel Andrés. «La Ley de transparencia, acceso a la información y buen gobierno y el Convenio del Consejo de Europa sobre acceso a los documentos públicos: tres apuntes y un problema». *Revista Andaluza de Administración Pública*, núm. 87, 2013, p. 323-343.

PARIENTE DE PRADA, Iñaki (dir.). *Transparencia, acceso a la información y protección de datos*. Vitoria-Gasteiz: Agencia Vasca de Protección de Datos, 2014.

PIÑAR MAÑAS, José Luis. «Transparencia y derecho de acceso a la información pública: algunas reflexiones en torno al derecho de acceso en la Ley 19/2013, de transparencia, acceso a la información y buen gobierno». *Revista Catalana de Dret Públic*, núm. 49, 2014, p. 1-19.

PONCE SOLÉ, Juli. «Transparencia y derecho a una buena administración». *Tiempo de Paz*, núm. 114, 2014, p. 75-84.

RAMS RAMOS, Leonor. «El procedimiento de ejercicio del derecho de acceso a la información pública». *Revista General de Derecho Administrativo*, núm. 41, 2016.

RAZQUIN LIZARRAGA, Martín María. *El derecho de acceso a la información pública*. Oñati: Instituto Vasco de Administración Pública, 2015.

RODRÍGUEZ-ARANA MUÑOZ, Jaime; SENDÍN GARCÍA, Miguel Ángel. *Transparencia, acceso a la información y buen gobierno. Comentarios a la Ley 19/2013, de 9 de diciembre, de Transparencia, Acceso a la Información Pública y Buen Gobierno*. Granada: Comares, 2014.

TEJEDOR BIELSA, Julio César. «A la búsqueda del equilibrio entre transparencia administrativa y protección de datos. Primeros desarrollos en el ámbito municipal». *Gestión y Análisis de Políticas Públicas*, núm. 12, 2014.

TRONCOSO REIGADA, Antonio (dir.). *Comentarios a la ley de transparencia acceso a la información pública y buen gobierno*. Cizur Menor: Civitas, 2017.

VILLORIA MENDIETA, Manuel. *Govern obert 2014. La publicitat activa en la Llei de transparència, accés a la informació i bon govern: possibilitats i insuficiències*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2014.

WENCES, Isabel; KÖLLING, M.; RANGONE, S. *La Ley de Transparencia, Acceso a la Información Pública y Buen Gobierno. Una perspectiva académica*. Madrid: Centro de Estudios Políticos y Constitucionales, 2014.

3.4 Reutilització de la informació pública

La informació que produeixen les administracions públiques en l'exercici de les seves funcions constitueix la matèria bruta utilitzada per la indústria de continguts amb la finalitat d'oferir béns i serveis al mercat, però també és la base sobre la qual la ciutadania genera i facilita informacions d'interès social que permeten incrementar la transparència pública.

CERRILLO I MARTÍNEZ, Agustí. «The re-use of public sector information in Europe and its impact on transparency». *European Law Journal*, núm. 18 (6), 2012, p. 770-792.

CERRILLO I MARTÍNEZ, Agustí; GALÁN GALÁN, Alfredo. *La reutilización de la información del sector público*. Granada: Comares, 2006.

PUJADAS ALEX, Albert. «La pràctica de la reutilització de la informació del sector públic a partir del paradigma arxivístic». *Lligall: Revista Catalana d'Arxivística*, núm. 33, 2011, p. 83-105.

RAMOS SIMÓN, Luis Fernando; ARQUERO AVILÉS, Rosario; BOTEZÁN, Iuliana; COBO SERRANO, Silvia; SALA JIMÉNEZ, Andrea; SÁNCHEZ JIMÉNEZ, Rodrigo; VALLE GASTAMINZA, Félix del. «De la reutilización de información del sector público a los portales de datos abiertos en Europa». *BiD: textos universitarios de biblioteconomía i documentació*, núm. 29 (deseembre), 2012.

TRONCOSO REIGADA, Antonio. «Reutilización de información pública y protección de datos personales». *Revista General de Información y Documentación*, núm. 19 (1), 2009.

VALERO TORRIJOS, Julián. «Acceso, reutilización y gestión avanzada de la información en el ámbito de la administración sanitaria: implicaciones jurídicas desde la perspectiva de la innovación tecnológica». A: Valero Torrijos, Julián; Fernández Salmerón, Manuel (eds.). *Régimen jurídico de la transparencia del sector público: del Derecho de acceso a la reutilización de la información* (p. 631-667). Cizur Menor: Thomson-Aranzadi, 2014.

3.5 Transparència a Catalunya

En els darrers anys s'han publicat diversos estudis sobre la regulació del principi de transparència a la Llei 26/2010, del 3 d'agost, de règim jurídic i de procediment de les administracions públiques de Catalunya. Posteriorment, amb l'aprovació de la Llei 19/2014, de 9 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern de Catalunya, s'han elaborat diversos treballs que de manera sistemàtica analitzen aquesta norma i el seu impacte a les administracions públiques catalanes.

CERRILLO I MARTÍNEZ, Agustí; PONCE SOLÉ, Juli (coord.). *Transparència, accés a la informació i bon govern a Catalunya. Comentaris de la Llei 19/2014, de 9 de desembre*. Barcelona: Editorial UOC-Escola d'Administració Pública de Catalunya, 2015.

LLORENS FERRER, Marta. «Los derechos a la presentación de documentos y de acceso a la información administrativa». A: TORNOS I MAS, Joaquín (coord.). *La Ley 26/2010, del 3 de agosto, de régimen jurídico y de procedimiento de las administraciones públicas de Cataluña*. Madrid: Iustel, 2012.

MATAS I BALAGUER, Josep. «Notes sobre les lleis de transparència». *Lligall, Revista Catalana d'Arxivística*, núm. 38, 2015.

MAURI I MAJOS, Joan. «El principio de transparencia en la legislación de régimen jurídico y procedimiento de las administraciones públicas catalanas». A: Tornos i Mas, Joaquín (ed.). *La Ley 26/2010, del 3 de agosto, de régimen jurídico y de procedimiento de las administraciones públicas de Cataluña*. Madrid: Iustel, 2012.

VILALTA REIXACH, Marc; PÉREZ-MONEO AGAPITO, Miguel. «¿Tienen los parlamentarios autonómicos catalanes derecho al acceso directo a la información que obra en poder de una entidad local?». *Cuadernos de Derecho Local*, núm. 35, 2014, p. 39-61.

3.6 Transparència a les comunitats autònomes

Les normes sobre transparència de diverses comunitats autònomes han estat analitzades per diversos estudis que no només aborden l'estudi de la normativa autonòmica, sinó també l'abast de les competències estatals i autonòmiques en la matèria.

DELGADO JALÓN, María Luisa; MORA AGUDO, Leonor; NAVARRO HERAS, Emilio; RIVERO MENÉNDEZ, José Ángel. «La transparencia de los municipios canarios: un análisis empírico». *Revista de Estudios Locales. Cunal* (183), 2015, p. 30-48.

FERNÁNDEZ RAMOS, Severiano (coord.). *Estudio sobre la Ley de Transparencia Pública de Andalucía*. Sevilla: Instituto Andaluz de Administración Pública, 2015.

GUICHOT REINA, Emilio. «La aplicación de la Ley Andaluza de transparencia en las entidades locales». *Administración de Andalucía: Revista Andaluza de Administración Pública*, núm. 90, 2014, p. 15-56.

MARTÍN LORENZO, Beatriz. «Transparencia y participación ciudadana en Castilla y León. Análisis de la Ley 3/2015, de 4 de marzo». *Revista Jurídica de Castilla y León*, núm. 38, 2016.

MESEGUER YEBRA, J. «Las mejoras autonómicas en la regulación del derecho de acceso a la información pública». *Revista General de Derecho Administrativo*, núm. 38, 2015.

MESEGUER YEBRA, Joaquín. «Las “mejoras” autonómicas en la regulación del derecho de acceso a la información pública». *Administración de Andalucía: Revista andaluza de administración pública*, núm. 90, 2014, p. 337-366.

RAZQUIN LIZARRAGA, José Antonio. «La Ley Foral de la Transparencia y del Gobierno Abierto». *Monografías de la Revista Aragonesa de Administración Pública*, núm. XIV, 2013.

VELASCO RICO, Clara. «Análisis en clave competencial del proyecto de ley estatal sobre transparencia, acceso a la información pública y buen gobierno». *Revista Estudios Autonómicos y Federales*, núm. 17, 2013, p. 279-328.

3.7 Transparència en els ens locals

Els ens locals han mostrat des de fa temps un compromís ferm amb la transparència impulsant mecanismes per enfortir les seves relacions amb la ciutadania i incrementar la transparència de la seva activitat. En els darrers anys, diversos autors han abordat l'anàlisi de l'aplicació i l'impacte de les lleis de transparència en els ens locals. Alguns d'ells també han valorat l'abast de la regulació de la transparència pels ens locals.

CACHARRO GOSSENDE, Francisco. «La asistencia provincial e insular a los municipios para la aplicación de la Ley de Transparencia». *Consultor de los ayuntamientos y de los juzgados: Revista técnica especializada en administración local y justicia municipal*, núm. 18, 2015, p. 2034-2050.

CAMPOS ACUÑA, M.ª Concepción; CAAMAÑO ALEGRE, José. *Abriendo puertas y ventanas de los ayuntamientos gallegos. Más transparencia para un mejor gobierno local*. Red Localis, 2015.

CAMPOS ACUÑA, María Concepción. *Transparencia y Acceso a la Información en las Corporaciones Locales*. Madrid: El Consultor-La Ley, 2017.

CERRILLO I MARTÍNEZ, Agustí. «Transparencia y buen gobierno en las administraciones locales de Cataluña: una aproximación local a la Ley 19/2014, de 29 de diciembre». A: VILLORIA MENDIETA, Manuel (ed.). *Buen gobierno, transparencia e integridad institucional en el gobierno local*. Madrid: Tecnos, 2016.

FONT I LLOVET, Tomàs. «Transparència i bon govern en les administracions locals». A: CERRILLO I MARTÍNEZ, Agustí; PONCE SOLÉ, Juli (eds.). *Transparència, accés a la informació i bon govern a Catalunya. Comentaris de la Llei 19/2014, de 9 de desembre*. Barcelona: Editorial UOC-Escola d'Administració Pública de Catalunya, 2015.

GIFREU I FONT, Judith. «La configuración del derecho de acceso a la información pública de los electos locales en el marco de la normativa sobre transparencia». *Revista Española de Derecho Administrativo* (181), 2016, p. 147-189.

GUICHOT REINA, Emilio. «El derecho de acceso a la información pública en el ámbito local». *Consultor de los ayuntamientos y de los juzgados: Revista técnica especializada en administración local y justicia municipal*, núm. 18, 2015, p. 2136-2149.

JIMÉNEZ ASENSIO, Rafael. Bona governança i transparència municipal. Guia per a la implantació als ajuntaments de la Llei del Parlament de Catalunya 19/2014, de 31 de desembre. Barcelona: Federació de Municipis de Catalunya; Associació Catalana de Municipis, 2015.

SEARA MORO, David. «Transparencia y Administración Local: la ordenanza tipo de la Federación Española de Municipios y Provincias». *Revista de Estudios Locales. Cunal*, núm. 187, 2016, p. 12-58.

TOSCANO GIL, Francisco. «La regulación local de la transparencia». *Anuario de Derecho Municipal*, núm. 8, 2014, p. 58-84.

VILLORIA MENDIETA, Manuel. «El largo camino hacia la transparencia en los Ayuntamientos españoles». *Consultor de los ayuntamientos y de los juzgados: Revista técnica especializada en administración local y justicia municipal* (18), 2015, p. 1983-2001.

3.8 Transparència i gestió documental

El compliment de les obligacions de transparència exigeix un canvi en la manera com es gestiona, emmagatzema i recupera la informació per a incrementar la transparència pública. Diversos autors han analitzat el paper de la gestió documental en l'aplicació de les lleis de transparència.

CASELLAS I SERRA, Lluís-Esteve. «Transparència en l'Administració pública. Què hi aportem els arxivers?». *Lligall, Revista Catalana d'Arxivística*, núm. 38, 2015.

MOYANO COLLADO, Julián. «Gestión documental en un marco de transparencia y reutilización de la información». *Lligall, Revista Catalana d'Arxivística*, núm. 38, 2015.

PÉREZ I VENTAYOL, Joan; RUIZ GÓMEZ, Vicenç. *Els arxius, clau de volta de la transparència*. Barcelona: Bon port, 2017.

RUIZ CAGIGAL, Alfonso. «Archivos y gestión documental: el desconocido (e imprescindible) protagonista de la transparencia». *Consultor de los ayuntamientos y de los juzgados: Revista técnica especializada en administración local y justicia municipal* (18), 2015, p. 2100-2113.

SANCHO, David. «Nous models d'Administració: Com la tecnologia pot fomentar la transparència». *Lligall: revista catalana d'Arxivística*, núm. 35, 2013, p. 151-159.

SOLER, Joan; RUIZ, Vicenç; CAPELLADES, Alan; CASADESÚS, Anahí; LOPERA, Santi; MARIA, Aniol. *Model de maduresa en gestió documental per a la transparència i la publicitat activa*. Barcelona: Associació d'arxivers-Gestors de documents de Catalunya, 2016.

3.9 Dret d'accés a la informació sobre medi ambient

La transparència té un impacte significatiu en la protecció del medi ambient. La Unió Europea ha tingut un paper protagonista en la regulació del dret d'accés a la informació mediambiental. En aquesta secció es recullen diversos estudis que analitzen la normativa comunitària sobre l'accés a la informació en matèria de medi ambient i el seu trasllat a l'ordenament jurídic intern.

CERRILLO I MARTÍNEZ, Agustí. «El dret d'accés a la informació en matèria de medi ambient. Anàlisi de la Llei 38/2015, de 12 de desembre, d'accés a la informació en matèria de medi ambient». *Autonomies. Revista Catalana de Dret Públic*, núm. 24 (febrer), 1998.

FERNÁNDEZ RAMOS, Severiano. «La directiva comunitaria sobre libertad de acceso a la información en materia de medio ambiente y su transposición al derecho español». *Revista Andaluza de Administración Pública*, núm. 22, 1995.

GARCÍA URETA, Agustín. «Perspectivas sobre el derecho de acceso a la información sobre el ambiente: un repaso a la Directiva 90/313/CEE». *Revista de Derecho Ambiental*, núm. 13, 1994.

PIGRAU SOLÉ, Antoni. *Acceso a la información, participación pública y acceso a la justicia en materia de medio ambiente: diez años del Convenio de Aarhus*. Barcelona: Atelier, 2008.

RAZQUIN LIZARRAGA, José Antonio; RUIZ DE APODACA Espinosa, Ángel. *Información, participación y justicia en materia de medio ambiente. Comentario sistemático a la Ley 27/2006, de 18 de julio*. Cizur Menor: Thomson-Aranzadi, 2007.

SÁNCHEZ MORÓN, Miguel. «El derecho de acceso a la información en materia de medio ambiente». *Revista de Administración Pública*, núm. 137, 1995.

VERCHER NOGUERA, Antonio. «El medio ambiente y el derecho de acceso a la información». *La Ley*, núm. 3, 1992.

3.10 Transparència i contractació pública

La transparència és un dels principis de la contractació pública que ha estat objecte d'una major atenció doctrinal. En particular, diversos autors han analitzat com la transparència pot contribuir a la prevenció i la lluita contra la corrupció en la contractació pública.

GIMENO FELIU, José María. «Reglas básicas para mejorar la eficiencia y la transparencia en la contratación pública». *Presupuesto y gasto público* (82), 2016, p. 137-158.

GIMENO FELIU, José María. «Transparencia y prevención de la corrupción en los procedimientos de contratación pública ¿Avanza el proyecto de ley Contratos del Sector Público?». *Revista Estudios Locales*, núm. 195, 2016.

GONZÁLEZ-VARAS IBÁÑEZ, Santiago. «El particular entendimiento de la publicidad y de la transparencia en fase de licitación». *Contratación administrativa práctica: revista de la contratación administrativa y de los contratistas*, núm. 142, 2016, p. 22-28.

MARCHESSAULT, Lindsey. *Open Contracting: A New Frontier for Transparency and Accountability*. Open Contracting Partnership-World Bank Institute, 2013.

MARTÍNEZ FERNÁNDEZ, José Manuel. *Contratación pública y transparencia: medidas prácticas para atajar la corrupción en el marco de la nueva regulación*. Las Rozas: Wolters Kluwer; El Consultor de los Ayuntamientos, 2016.

MARTÍNEZ GUTIÉRREZ, Rubén. «La transparencia (y la reserva de información) en el urbanismo y la contratación pública. Límites legales a las potestades discrecionales y la aportación de las TIC». *Revista General de Derecho Administrativo* (37), 2014.

NOGUERA DE LA MUELA, Belén. «La transparencia en la contratación pública: entre las reglas europeas y el ordenamiento jurídico español». A: REBOLLO PUIG, Manuel; LÓPEZ BENÍTEZ, Mariano; CARBONELL PORRAS, Eloísa (eds.). *Libro homenaje al profesor Cosculluela. Régimen jurídico básico de las Administraciones Públicas*. Madrid: Iustel, 2015.

OLLER RUBERT, Marta. «El procedimiento de contratación pública como garantía de la transparencia». A: GARCÍA MACHO, Ricardo. *Derecho administrativo de la información y administración transparente* (p. 257-282): Madrid : Marcial Pons, 2010.

OLLER RUBERT, Marta. «Notas sobre la gobernanza en la contratación pública: el perfil del contratante como instrumento de transparencia». *Contratación administrativa práctica: revista de la contratación administrativa y de los contratistas*, núm. 135, 2015, p. 46-54.

VALCÁRCEL FERNÁNDEZ, Patricia. «Connotaciones del principio de transparencia en la contratación pública». A: SORIANO GARCÍA, José Eugenio (ed.). *Por el derecho y la libertad: libro homenaje al profesor Juan Alfonso Santamaría Pastor* (Vol. 2, p. 1901-1932). Madrid: Iustel, 2014.

3.11 Dades obertes i dades massives

Les administracions públiques generen grans quantitats de dades en l'exercici de la seva activitat. Les dades que genera l'activitat de les administracions públiques són de gran utilitat per a les mateixes administracions públiques i també per a la ciutadania, que poden reutilitzar-les per produir noves informacions i serveis o per incrementar la transparència pública. La difusió de dades en formats oberts facilita la seva reutilització. Igualment, l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació permet l'anàlisi i difusió de grans quantitats de dades.

AGUSTÍ I HERNÁNDEZ, Carles. *Los datos abiertos como motor de transformación*. Terrassa: Euncet Business School, 2016.

ALMANSA MORALES, Antonio. *Transparencia y datos abiertos en la administración pública*. Madrid: INAP, 2017.

ALMONACID LAMELAS, Víctor. «Transparencia municipal y derechos de las personas como base de los proyectos de gobierno abierto y smart city». *Aletheia: Cuadernos Críticos del Derecho*, núm. 2, 2015, p. 193-234.

BAUZÁ MARTORELL, Felio José. «Big data y open data en la administración turística: acceso y reutilización de información». *Revista Vasca de Administración Pública*, núm. 108, 2017.

BERLINGÒ, Vittoria. «Il fenomeno della “datafication” e la sua giuridicizzazione». *Rivista Trimestrale di Diritto Pubblico*, núm. 3, 2017, p. 641-675.

BERTOT, John Carlo; GORHAM, Ursula; JAEGER, Paul T.; SARIN, Lindsay C.; CHOI, Heeyoon. «Big data, open government and e-government: Issues, policies and recommendations». *Information Polity*, núm. 19 (1), 2014, p. 5-16. DOI:10.3233/IP-140328

CERRILLO I MARTÍNEZ, Agustí. «Los principios de datos abiertos en la legislación española». *Revista de Internet, Derecho y Política*, núm. 19, 2014, p. 62-77.

DAVARA RODRÍGUEZ, Miguel Angel. «Los desafíos en relación con los macrodatos». *Consultor de los ayuntamientos y de los juzgados: Revista técnica especializada en administración local y justicia municipal*, núm. 7, 2016, p. 808-814.

DAVARA RODRÍGUEZ, Miguel Angel. «Los macrodatos y los derechos fundamentales». *Consultor de los ayuntamientos y de los juzgados: Revista técnica especializada en administración local y justicia municipal*, núm. 11, 2017, p. 1492-1498.

FALCONE, Matteo. «“Big data” e pubbliche amministrazioni: nuove prospettive per la funzione conoscitiva pubblica». *Rivista Trimestrale di Diritto Pubblico*, núm. 3, 2017, p. 601-639.

GUGLIELMI, Gilles J. «Open Data y servicio público. Los datos públicos abiertos son un servicio público». *Revista General de Derecho Administrativo*, núm. 41, 2016.

HERNÁNDEZ PÉREZ, Tony. «En la era de la web de los datos: primero datos abiertos, después datos masivos». *El profesional de la información*, núm. 25 (4), 2016, p. 517-525.

LÓPEZ PAGÁN, Juana. «Gobierno abierto y transparencia frente a la corrupción en el nivel local». A: GIMENO FELIÚ, Jose María; VILLORIA MENDIETA, Manuel; TEJEDOR BIELSA, Julio C. (eds.). *La corrupción en España. Ámbitos, causas y remedios jurídicos*. Barcelona: Atelier, 2016.

MANCOSU, Giorgio. «Trasparenza amministrativa e open data: un binomio in fase di rodaggio». *Fediarlismi. it. Rivista di diritto pubblico italiano, comunitario e comparato*, núm. 17, 2012.

PAGÁN MARTÍNEZ, Marta; ALMONACID LAMELAS, Víctor. «Gobierno abierto: ejercicio del derecho de acceso a la información y participación 2.0. Cuando la firma no es necesaria». *Consultor de los ayuntamientos y de los juzgados: Revista técnica especializada en administración local y justicia municipal*, núm. 5, 2015, p. 592-609.

PRIOL, Jacques. *Le big data des territoires*. Limoges: Fyp éditions, 2017.

RÍO FERNÁNDEZ, Angel Luis del; ROJAS MARTÍN, Francisco; CRIADO GRANDE, Juan Ignacio. «La estrategia de transparencia en las redes sociales y el Gobierno Abierto. Retos de futuro». *Consultor de los ayuntamientos y de los juzgados: Revista técnica especializada en administración local y justicia municipal*, núm. 18, 2015, p. 2051-2066.

VALERO TORRIJOS, Julián. «El big data en las Administraciones Públicas: el difícil equilibrio entre eficacia de la actividad administrativa y garantía de los derechos de los ciudadanos». A: AA.VV. (ed.). *Big data. Retos y oportunidades. Actas del IX Congreso Internacional Internet, Derecho y Política. Universitat Oberta de Catalunya. Barcelona, 25 y 26 de junio de 2013* (p. 127-137). Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya, 2013.

VALERO TORRIJOS, Julián. «Ciudades inteligentes y datos abiertos: implicaciones jurídicas para la protección de los datos de carácter personal». *Istituzioni del federalismo: rivista di studi giuridici e politici*, núm. 4, 2015, p. 1025-1047.

VICENTE PAÑOS, Adrián. «De la gestión de la información: Hacia ¿el open data?». A: COTINO HUESO, Lorenzo; SAHUQUILLO OROZCO, Jose L.; CORREDOIRA Y ALFONSO, Loreto (eds.). *El paradigma del gobierno abierto: retos y oportunidades de la participación, transparencia y colaboración*. Madrid: Universidad Complutense de Madrid, 2015.

3.12 Mecanismos de garantía de la transparencia

Les lleis de transparència aprovades en els darrers anys creen nous mecanismes de garantia de les obligacions de transparència i del dret d'accés a la informació pública, amb l'objectiu de reforçar el contingut jurídic i evitar que les normes siguin una simple declaració de principis o bones intencions i, en darrera instància, garantir de manera àgil i eficaç el compliment dels diversos drets i obligacions previstos en elles.

CASADO CASADO, Lucia. «La reclamació davant del Consell de Transparència i Bon Govern: una via d'impugnació aplicable a l'accés a la informació ambiental?». *Revista Catalana de Dret Públic*, núm. 52, 2016.

DUNION, Kevin; ROJAS CORRAL, Hugo. «Sistemas alternativos de resolución de conflictos y derecho de acceso a información pública: análisis de las experiencias escocesa, inglesa e irlandesa». *Revista Transparencia & Sociedad*, núm. 3, 2015, p. 69-91.

FERNÁNDEZ RAMOS, Severiano. «La reclamación ante los órganos de garantía del derecho de acceso a la información pública». *Revista General de Derecho Administrativo*, núm. 45, 2017.

JIMÉNEZ ASENSIO, Rafael. «Instituciones de garantía de la transparencia». *El Cronista del Estado Social y Democrático de Derecho*, núm. 68, 2017.

MARTÍN DELGADO, Isaac. «La reclamación ante el Consejo de Transparencia y buen gobierno: un instrumento necesario, útil y ¿eficaz?». A: LÓPEZ RAMÓN, Fernando (ed.). *Las vías administrativas de recurso a debate*. Madrid: Instituto Nacional de Administración Pública, 2016.

MESEGUER YEBRA, Joaquín. «Criterios de aplicación de la normativa de transparencia y acceso a la información pública en la reciente doctrina emanada de las autoridades de control». *Consultor de los ayuntamientos y de los juzgados: Revista técnica especializada en administración local y justicia municipal*, núm. 18, 2015, p. 2181-2202.

PALOMAR OLMEDA, Alberto. «El control judicial de las decisiones en materia de transparencia administrativa». A: VALERO TORRIJOS, Julián; FERNÁNDEZ SALMERÓN, Manuel (eds.). *Régimen jurídico de la transparencia del sector público: del Derecho de acceso a la reutilización de la información* (p. 505-534). Cizur Menor: Thomson-Aranzadi, 2014.

SENDÍN GARCÍA, Miguel Angel. «El Consejo de transparencia y buen gobierno». *Revista Jurídica de Castilla y León*, núm. 33, 2014.

VILALTA REIXACH, Marc. «El sistema de garantías de la transparencia i el bon govern». A: CERRILLO I MARTÍNEZ, Agustí; PONCE SOLÉ, Juli (eds.). *Transparència, accés a la informació i bon govern a Catalunya*.

Comentaris de la Llei 19/2014, de 9 de desembre. Barcelona: Editorial UOC-Escola d'Administració Pública de Catalunya, 2015.

3.13 Dret comparat

Els estudis elaborats en matèria de dret comparat sobre la transparència i l'accés a la informació són nombrosos. En aquesta secció es recull una breu selecció, no exhaustiva, de diversos treballs la lectura dels quals pot facilitar l'aproximació a altres regulacions de la transparència, així com una millor comprensió de les diverses regulacions adoptades a Espanya.

AA.VV. (ed.). *Information et transparence administratives*. París: PUF, 1988.

AA.VV. (ed.). *L'accesso ai documenti*. Milà: Giuffrè, 2006.

ACKERMAN, John M.; SANDOVAL-BALLESTEROS, Irma E. «The global explosion of Freedom of Information Acts». *Administrative Law Review*, núm. 58 (hivern), 2006.

AMMANN, Reto. «La ley suiza sobre el principio de transparencia en la Administración. El acceso a los documentos oficiales y el derecho a la protección de datos». A: TRONCOSO REIGADA, Antonio (ed.). *Transparencia administrativa y protección de datos personales. V Encuentro entre Agencias Autonómicas de Protección de Datos*. Madrid: Thomson-Civitas, 2008.

APFELROTH, Joshua «The open government act: a proposed bill to ensure the efficient implementation of the freedom of information act». *Administrative Law Review*, núm. 58 (hivern), 2006.

ARENA, Gregorio. «Le diverse finalità della trasparenza amministrativa». A: MERLONI, Francesco (ed.). *La trasparenza amministrativa*. Milà: Giuffrè, 2008.

BAILUR, Savita ; Longley, Tom. «The impact of online Freedom of Information tools: What is the evidence? Part 1. Literature review». 2014.

BIRKINSHAW, Patrick. «Freedom of Information and Openness: Fundamental Human Rights?». *Administrative Law Review*, núm. 58 (1), 2006.

BIRKINSHAW, Patrick. *Government & Information: The Law Relating to Access, Disclosure and their Regulation* (4 ed.). Haywards Heath: Tottel Publishing, 2011.

BIRKINSHAW, Patrick; HICKS, Andrew. «The Law and Public Information on UK: Quality, Access and Re-Use». A: PONTI, Benedetto (ed.). *Il regime dei dati pubblici. Esperienze europee e ordinamento nazionale*. Santarcangelo di Romagna: Maggioli, 2008.

BOMBARDELLI, Marco. «La trasparenza nella gestione dei documenti amministrativi». A: Merloni, Francesco (ed.). *La trasparenza amministrativa*. Milà: Giuffrè, 2008.

BOUVIER, Michel (Dir.). *La Transparence des finances publiques: vers un nouveau modèle*. París: LGDJ, 2013.

BUGIOLACCHI, Leonardo. Il rapporto tra il diritto e le nuove tecnologie dell'informazione e della comunicazione: il diritto dell'informatica. Conferència «L'informatica giuridica oggi», Universitat de Roma, 2005.

CABEZAS MARDONES, Cristian. «Transparencia activa: Gestión de documentos electrónicos y datos en Chile». *Bibliotecología y Gestión de Información*, núm. 93, 2014.

CALLAND, Richard; BENTLEY, Kristina. «The Impact and Effectiveness of Transparency and Accountability Initiatives: Freedom of Information». *Development Policy Review*, núm. 31, 2013, p. s69-s87. DOI:10.1111/dpr.12020

CARLONI, Enrico. «Nuove prospettive della trasparenza amministrativa: dall'accesso ai documenti alla disponibilità delle informazioni». *Diritto Pubblico*, núm. 2, 2005.

CARLONI, Enrico. «Gli strumenti della trasparenza nel sistema amministrativo italiano e la sua effettività: forme di conoscibilità, quantità e qualità delle informazioni». A: Merloni, Francesco (ed.). *La trasparenza amministrativa*. Milà: Giuffrè, 2008.

CARLONI, Enrico. «La trasparenza (totale) delle pubbliche amministrazioni come servizio». *Mumus*, núm. 1, 2012.

COMMISSION D'ACCÈS AUX DOCUMENTS ADMINISTRATIFS. *Transparence et secret. Actes du colloque pour le XXVe anniversaire de la loi du 17 juillet 1978 sur l'accès aux documents administratifs*. París: La Documentation française, 2003.

CUDIA, Chiara. «Trasparenza amministrativa e pretesa del cittadino all'informazione». *Diritto Pubblico*, núm. 13 (1), 2007, p. 99.

DASSEN, Nicolás ; VEYRA, Juan Cruz (eds.). *Gobierno Abierto y Transparencia Focalizada. Tendencias y desafíos para América Latina y el Caribe*. Washington, D.C.: Banco Interamericano de Desarrollo, 2012.

DE FREITAS, Tiago Fidalgo. «Administrative Transparency in Portugal». *European Public Law*, núm. 22 (4), 2016, p. 667-688.

DI MASCIO, Fabrizio. «La trasparenza presa sul serio: gli obblighi di pubblicazione nell'esperienza statunitense». *Rivista Trimestrale di Diritto Pubblico* (4), 2016, p. 1095-1111.

DONATI, Daniele. «Il principio di trasparenza in Costituzione». A: MERLONI, Francesco (ed.). *La trasparenza amministrativa*. Milà: Giuffrè, 2008.

FANLO LORAS, Antonio. «La ley italiana de 7 de agosto de 1990, de nuevas normas en materia de procedimiento administrativo y de derecho de acceso». *RAP*, núm. 124, 1991.

FUMEGA, Silvana. *El uso de las tecnologías de información y comunicación para la implementación de leyes de acceso a la información pública*. Santiago de Chile: Consejo para la Transparencia, 2014.

GARDINI, Gianluca. «Il paradosso della trasparenza in Italia: dell'arte di rendere oscure le cose semplici». *Fediarlismi.it. Rivista di diritto pubblico italiano, comunitario e comparato*, núm. 1, 2017.

GENTOT, Michel. «La transparence de l'administration publique». *Revue Internationale des Sciences Administratives*, núm. 1, 1995.

GINSBERG, Wendy. *The Freedom of Information Act (FOIA): Background, Legislation, and Policy Issues*. Congressional Research Service, 2014.

GRUNEWALD, Mark H. *Reducing FOIA Litigation Through Targeted ADR Strategies*. Washington: Administrative Conference of the United States, 2014.

GUICHOT REINA, Emilio. «Derecho de acceso a la información: experiencias regionales y estatales en Europa y América». 2011.

HERZ, Michael. «Law lags behind: FOIA and affirmative disclosure of information». *Cardozo Public Law, Policy and Ethics Journal*, núm. estiu, 2009, p. 577-598.

JONES, Phil. «La experiencia en el Reino Unido. Reconciliar la protección de datos y la libertad de información». A: Troncoso Reigada, Antonio (ed.). *Transparencia administrativa y protección de datos personales. V Encuentro entre Agencias Autonómicas de Protección de Datos*. Madrid: Thomson-Civitas, 2008.

LACOMBE, Romain; BERTIN, Pierre-Herni; VAUGLIN, François; VIEILLEFOSSE, Alice. *Pour une politique ambitieuse des données publiques. Les données publiques au service de l'innovation et de la transparence. Rapport à la Délégation aux usages de l'Internet, remis au Ministre de l'Industrie, de l'Energie et de l'Economie numérique le 13 juillet 2011*. París: École des Ponts ParisTech, 2011.

LETTERON, Roseline. «Le modèle français de transparence administrative à l'épreuve du droit communautaire». *Revue Française de Droit Administratif*, núm. 11-1 (gener-febrer), 1995.

MANGARO, Francesco. «L'evoluzione del principio di trasparenza amministrativa». A: AA.VV., *Studi in memoria di Roberto Marrama*. Nàpols: ESI, 2011.

MARZUOLI, Carlo. «La trasparenza come diritto civico alla pubblicità». A: MERLONI, Francesco (ed.). *La trasparenza amministrativa*. Milà: Giuffrè, 2008.

MENDEL, Toby. *Freedom of Information: A Comparative Legal Survey* (2a ed.). París: UNESCO, 2008.

MERLONI, Francesco. *La trasparenza amministrativa*. Milà: Giuffrè, 2008.

PONTI, Benedetto. «Open Data and Transparency: A Paradigm Shift». *Informatica e diritto*, núm. 1 (2), 2011, p. 305-320.

PONTI, Benedetto (ed.). *La trasparenza amministrativa dopo il d.lgs. 4 marzo 2013, n.33. Analisi della normativa, impatti organizzativi ed indicazioni operative*. Santarcangelo di Romana: Maggioli, 2013.

PRIVACY INTERNATIONAL. *Freedom of Information around the World 2006. A Global Survey of Access to Government Information Laws*. 2006.

ROJAS CORRAL, Hugo. «Aportes del Derecho Comparado a los Sistemas Alternativos de Resolución de Amparos del Derecho de Acceso a la Información en Chile». *Revista de Derechos Fundamentales*, núm. 5, 2011, p. 81-128.

SABINO, Mario. «Le norme in materia di trasparenza amministrativa e la loro codificazione (art.1, commi 15-16 e 26-36)». A: Mattarella, Bernardo Giorgio; Pelissero, Marco (eds.). *La legge anticorruzione. Prevenzione e repressione della corruzione*. Torí: G.Giappichelli editore, 2013.

SCOGNAMIGLIO, Andreina. «Il diritto di accesso nella disciplina della L.7 agosto 1990, n.241 e il problema della legittimazione». *Rivista Trimestrale di Diritto Pubblico*, núm. 1, 1996.

TURCHINI, Niccolò. «Trasparenza e accesso nell'esperienza inglese». A: Merloni, Francesco (ed.). *La trasparenza amministrativa*. Milà: Giuffrè, 2008.

VELASCO RICO, Clara. «Reconocimiento y protección del derecho de acceso a los documentos públicos en Quebec. Especial referencia a la Comisión de Acceso a la Información». *Revista Catalana de Dret Públic*, núm. 50, 2015, p. 121-140.

WORTHY, Ben. «More Open but Not More Trusted? The Effect of the Freedom of Information Act 2000 on the United Kingdom Central Government». *Governance*, núm. 23 (4), 2010, p. 561-582. DOI:10.1111/j.1468-0491.2010.01498.x

3.14 Unió Europea

Des de l'aprovació del Tractat de Maastricht, la Unió Europea ha aprovat diverses normes per regular el dret d'accés als documents de les seves institucions, que han estat objecte d'anàlisi tant en el nostre país com en diversos estats membres.

BLAKEMORE, Michael; CRAGLIA, Max. «Access to Public-Sector Information in Europe: Policy, Rights, and Obligations». *The Information Society*, núm. 22 (1), 2006, p. 13-24. DOI:10.1080/01972240500388180

CERRILLO I MARTÍNEZ, Agustí. *Transparencia administrativa: Unión Europea y medio ambiente*. València: Tirant lo Blanch, 1998.

DRIESSEN, Bart. *Transparency in EU Institutional Law: a practitioner's handbook*. Londres: Cameron May, 2008.

FARINA, Cynthia R.; SHAPIRO, Sidney A.; SUSMAN, Thomas M.; BERMAN, George A.; KOCH, Charles H.; O'REILLY, James T. *Administrative law of the European Union. Transparency and data protection*. Chicago: ABA Section of Administrative Law and Regulatory Practice, 2008.

GALETTA, Diana Urania. «Trasparenza e governance amministrativa nel diritto europeo». *Rivista Italiana di Diritto Pubblico Comunitario*, núm. 2, 2006, p. 265-284.

GONZÁLEZ ALONSO, L. N. (ed.). *Transparencia y acceso a la información en la Unión Europea*. Madrid: Colex, 2002.

GUICHOT REINA, Emilio. *Transparencia y acceso a la información en el Derecho europeo*. Sevilla: Derecho Global-Global Press, 2011.

HARLOW, Carol. «Transparency in the European Union: Weighing the Public and Private Interest». A: WOUTERS, J.; VERHEY, L.; KIIVER, Ph. (eds.). *European Constitutionalism beyond Lisbon*. Antwerp: Intersentia, 2009.

NIETO-GUERRERO LOZANO, Ana M^a. «Luces y sombras del derecho de acceso a los documentos de las instituciones comunitarias». *Gaceta Jurídica de la CE*, núm. 218 (març-abril), 2002.

PÉREZ CARRILLO, Elena. «La transparencia en el funcionamiento de la Unión Europea: El acceso público a los documentos de sus instituciones y órganos». *Revista Vasca de Administración Pública*, núm. 56, 2000.

PINA, Vicente; TORRES, Lourdes; ROYO, Sonia. «Are ICTs improving transparency and accountability in the EU regional and local governments? An empirical study». *Public Administration*, núm. 85 (2), 2007.

PRECHAL, Sacha; DE LEEUW, Magdalena E. «Transparency: A General Principle of EU Law?». A: BERNITZ, Ulf; NERGELIUS, Joakim; CARDNER, Cecilia (eds.). *General Principles of EC Law in a Process of Development*. La Haia: Kluwer Law International, 2008.

3.15 Mesurament de la transparència

Diversos treballs analitzen l'impacte de la transparència i avaluen el compliment de les obligacions previstes en les lleis sobre transparència i bon govern. En ocasions, aquests estudis també constitueixen bones pràctiques en l'avaluació de les polítiques públiques i en l'elaboració d'indicadors per mesurar l'eficàcia de l'activitat de les administracions públiques.

A. Indicadors de transparència

ANDERSSON, Staffan; HEYWOOD, Paul M. «The Politics of Perception: Use and Abuse of Transparency International's Approach to Measuring Corruption». *Political Studies*, núm. 57, 2009, p. 746-767. DOI:10.1111/j.1467-9248.2008.00758.x

BARRIO, Esther; JAVIER, Martín Cavanna. *Examen de transparencia. Informe de transparencia en la web de las Universidades Españolas 2012, 2013, 2014*. Madrid: Fundación Compromiso y Transparencia, 2013, 2014, 2015.

HOLLYER, James R.; ROSENDORFF, B. Peter; VREELAND, James Raymond. «Measuring Transparency». *Political Analysis*, núm. 22 (4), 2014. DOI:10.1093/pan/mpu001

LIZCANO ÁLVAREZ, Jesús. «Transparencia en las entidades públicas: especial referencia a los índices de transparencia de los ayuntamientos y las diputaciones». A: JIMÉNEZ ASENSIO, Rafael; LIZCANO ÁLVAREZ, Jesús; VILLORIA MENDIETA, Manuel (eds.). *La transparencia en los Gobiernos locales: una apuesta de futuro. Publicación digital 2/2012*. Madrid: Fundación Democracia y Gobierno Local, 2012.

MARTÍN CAVANNA, Javier; BARRIO, Esther. *Examen de transparencia. Informe de transparencia en la web de las Universidades Públicas Españolas 2014, 2015*. Madrid: Fundación Compromiso y Transparencia, 2015, 2016.

MICHENER, Gregory; WORTHY, Benjamin. «The Information-Gathering Matrix: A Framework for Conceptualizing the Use of Freedom of Information Laws». *Administration & Society*, 2015. DOI:10.1177/0095399715590825

SCHNACKENBERG, Andrew. *Measuring transparency: towards a greater understanding of systemic transparency and accountability*, 2009.

SCROLLINI, Fabrizio. *Evaluación de la Transparencia. Estado del arte de indicadores*. Santiago de Chile: Consejo para la Transparencia, 2012.

B. Avaluació de les lleis de transparència

AGENCIA DE EVALUACIÓN DE LAS POLÍTICAS PÚBLICAS Y DE LA CALIDAD DE LOS SERVICIOS. *Metodología de evaluación y seguimiento de la transparencia de la actividad pública*. Madrid: Agencia de Evaluación de las Políticas Públicas y de la Calidad de los Servicios, 2016.

BELTRÁN ORENES, Pilar; MARTÍNEZ PASTOR, Esther. «Grado de cumplimiento de las Leyes de Transparencia, acceso y buen gobierno y de Reutilización de los datos de contratación de la Administración Central española». *El profesional de la información*, núm. 25 (4), 2016, p. 557-567.

CERRILLO I MARTÍNEZ, Agustí. «Una visión de la evaluación ex post de las normas jurídicas: el ejemplo de la Ley catalana 19/2014, de transparencia, acceso a la información y buen gobierno». A: PONCE SOLÉ, Juli; CERRILLO I MARTÍNEZ, Agustí (Eds.). *Innovación en el ámbito del buen gobierno regulatorio: ciencias del comportamiento, transparencia y prevención de la corrupción*. Madrid: Instituto Nacional de Administración Pública, 2017.

COLÓN DE CARVAJAL FIBLA, Borja. «Informe de auditoría sobre cumplimiento de obligaciones establecidas en la legislación sobre transparencia: caso de éxito de El Consultor-Diputación provincial de Castellón». *Consultor de los Ayuntamientos y de los Juzgados: Revista Técnica Especializada en Administración Local y Justicia Municipal*, núm. 4, 2016, p. 446-453.

PUIGGRÓS MUSSONS, Carla; VIÑAS FERRER, Alba; PANO PUEY, Esther. «Reptes i dificultats dels ajuntaments catalans en matèria de transparència. Balanç de la situació de partida». *Revista Catalana de Dret Públic*, núm. 51, 2015, p. 54-73.

3.16 Transparència i grups d'interès

Els grups d'interès han de desenvolupar la seva activitat davant les administracions públiques amb transparència per tal de garantir la integritat dels càrrecs i servidors públics i dels mateixos grups d'interès i la igualtat en el seu accés a les institucions públiques i, també, facilitar l'impacte positiu en la presa de decisions públiques.

ALEMANNO, Alberto. *Lobbying for Change: Find Your Voice to Create a Better Society*. Londres: Icon Books, 2017.

ARAGUÀS GÁLGERA, Irene. «La regulación de los lobbies: hacia la consecución de la transparencia y el control de las actividades desarrolladas por grupos de interés». *Revista Vasca de Administración Pública. Herri-Arduralaritzako Euskal Aldizkaria*, núm. 106, 2016, p. 249-253.

ARMSTRONG, Eila. Integrity, Transparency and Accountability in Public Administration Recent Trends, Regional and International Developments and Emerging Issues *Economic&Social Affairs*. Nova York: United Nations, 2005.

BARLETT CASTELÀ, Enric; VÈRNIA TRILLO, Sílvia. «La regulació del Registre de grups d'interès a la Llei 19/2014, de 29 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern». *Revista Catalana de Dret Públic*, núm. 51, 2015, p. 191-208. DOI:10.2436/20.8030.01.61

BERTÓK, János. «Lobbying: What Framework for Enhancing Transparency?». *Zeitschrift für Politikberatung*, núm. 2 (1), 2009, p. 124-132. DOI:10.1007/s12392-009-0076-8

BOUWEN, Pieter. «Corporate lobbying in the European Union: the logic of access». *Journal of European Public Policy*, núm. 9 (3), 2002, p. 365-390.

GREENWOOD, Justin; Dreger, Joanna. «The Transparency Register: A European vanguard of strong lobby regulation?». *Interest Groups & Advocacy*, núm. 2 (2), 2013, p. 139-162. DOI:10.1057/iga.2013.3

HOLMAN, Craig; LUNEBURG, William. «Lobbying and transparency: A comparative analysis of regulatory reform». *Interest Groups & Advocacy*, núm. 1 (1), 2012, p. 75-104.

PONCE SOLÉ, Juli. *Negociación de Normas y Lobbies. Por una mejor regulación que favorezca la transparencia, evite la corrupción y reduzca la litigiosidad*. Cizur Menor: Thomson Reuters Aranzadi, 2015.

TRANSPARENCY INTERNATIONAL. *Lobbying in Europe. Hidden Influence, Privileged Access*, 2015.

3.17 Transparència i la prevenció de la corrupció

La transparència pública és un dels principals mecanismes per prevenir els conflictes d'interessos i lluitar contra la corrupció. En els darrers anys, s'han publicat diversos treballs que analitzen la contribució de la transparència per fer front a aquesta xacra de les societats actuals.

ALLI ARANGUREN, Juan Cruz. «El control y la transparencia administrativa, medios contra la corrupción». A: ARENILLA SÁEZ, Manuel; MORENO MOLINA, Ángel Manuel; BASSOLS COMA, Martín; ENTRENA CUESTA, Rafael; VILAS NOGUEIRA, José (eds.). *La administración pública entre dos siglos: Homenaje a Mariano Baena del Alcázar*. Madrid: Instituto Nacional de Administración Pública, 2011.

BAC, Mehmet. «Corruption, connections and transparency: Does a better screen imply a better scene?». *Public Choice*, núm. 107, 2001, p. 87-96.

CERRILLO I MARTÍNEZ, Agustí. «La difusión de información pública como instrumento para la prevención de la corrupción: una aproximación desde la legislación autonómica». *Revista Catalana de Dret Públic*, núm. 52, 2016, p. 67-85. DOI:10.2436/20.8030.01.66

CERRILLO I MARTÍNEZ, Agustí. «Public transparency as a tool to prevent corruption in public administration». A: CERRILLO I MARTÍNEZ, Agustí; PONCE SOLÉ, Juli (eds.). *Preventing corruption and promoting good government and public integrity*. Brussel·les: Bruylant, 2017.

CORDIS, Adriana S; WARREN, Patrick L. «Sunshine as disinfectant: The effect of state Freedom of Information Act laws on public corruption». *Journal of Public Economics*, núm. 115, 2014, p. 18-36.

COSTA, Samia. «Do Freedom of Information Laws Decrease Corruption?». *Journal of Law, Economics, and Organization*, núm. 29 (6), 2013, p. 1317-1343. DOI:10.1093/jleo/ews016

GEORGIEVA, Irena. *Using Transparency Against Corruption in Public Procurement: A Comparative Analysis of the Transparency Rules and their Failure to Combat Corruption*. Cham: Springer International, 2017.

JIMÉNEZ ASENSIO, Rafael. *Cómo prevenir la corrupción. Integridad y Transparencia*. Madrid: La Catarata, 2017.

LINDSTEDT, Catharina; NAURIN, Daniel. «Transparency is not Enough: Making Transparency Effective in Reducing Corruption». *International Political Science Review*, núm. 31 (3), 2010, p. 301-322. DOI:10.1177/0192512110377602

MUNGIU-PIPPIDI, Alina. «FOIA as an Anti-Corruption Tool». *European Research Centre for Anti-Corruption and State-Building working paper*, núm. 34, 2013.

PEISAKHIN, Leonid. «Transparency and corruption: Evidence from India». *Journal of Law and Economics*, núm. 55 (1), 2012, p. 129-149.

PEISAKHIN, Leonid; PINTO, Paul. «Is transparency an effective anti-corruption strategy? Evidence from a field experiment in India». *Regulation & Governance*, núm. 4 (3), 2010, p. 261-280. DOI:10.1111/j.1748-5991.2010.01081.x

PEREYRA, Sebastián. *Política y transparencia. La corrupción como problema político*. Buenos Aires: Siglo XXI, 2013.

SCIULLO, Girolamo. «L'Alto Commissario per la prevenzione e il contrasto della corruzione e delle altre forme d'illecito nella pubblica amministrazione e il Servizio anticorruzione e trasparenza (SAeT)». A: VANDELLI, Luciano (ed.). *Etica pubblica e buona amministrazione. Quale ruolo per i controlli?* Milà: FrancoAngeli, 2009.

STRAND, Cecilia (ed.). *Increasing transparency and fighting corruption through ICT. Empowering people and communities*. Stockholm: Spider, 2010.

STURGES, Paul. «Corruption, transparency and a role for ICT?». *International Journal of Information Ethics*, núm. 2 (11), 2004.

TRANSPARENCY INTERNATIONAL. *Can big data solve the world's problems, including corruption?*, 2014.

VERA MARTÍNEZ, Martín. «El acceso a la información pública y su impacto en la corrupción. El caso de México». *Gestión y Análisis de Políticas Públicas*, núm. 13, 2015.

VIEIRA, James Batista. «The Impact of Public Transparency in Fighting Corruption». *eJournal of eDemocracy and Open Government*, núm. 5 (1), 2013.

3.18 Ètica pública i transparència

La transparència és un dels valors essencials de l'ètica pública contemporània. En els darrers anys, diversos estudis analitzen com es concreta el compromís dels càrrecs i treballadors públics per afavorir la transparència a les administracions públiques.

ARENILLA SÁEZ, Manuel; REDONDO LEBRERO, Juan Carlos. «Ética, transparencia y participación». A: ARENILLA SÁEZ, Manuel (ed.). *Crisis y reforma de la Administración Pública*. Oleiros (La Corunya): Netbiblo, 2011.

NAESSENS, Hilda. «La ética pública y su proyección en el valor de la transparencia». A: PEÑA, Lorenzo; AUSÍN DÍEZ, Txetxu; DIEGO BAUTISTA, Oscar (eds.). *Ética y servicio público*. Madrid: Plaza y Valdés España, 2010.

PINTOS SANTIAGO, Jaime. «Ética de la función pública y transparencia». *Aletheia. Cuadernos Críticos del Derecho*, núm. 2, 2015.

PRIETO ROMERO, Cayetano. «Medidas de transparencia y ética pública: los códigos éticos, de conducta o de buen gobierno». *Anuario del Gobierno Local 2011*, 2012.

3.19 Bon govern

Tot i que l'anàlisi del bon govern no ha generat fins ara la mateixa atenció que l'estudi de la transparència, són diversos els estudis que en aquesta dimensió específica i arran de l'aprovació de la legislació sobre transparència i bon govern, han analitzat les obligacions i els principis que han de guiar l'actuació dels càrrecs públics.

BASSOLS COMA, Martín. «Buen gobierno, ética pública y altos cargos». *Revista Española de Derecho Administrativo*, núm. 172, 2015, p. 27-60.

BUSTOS GISBERT, Rafael. «Las reglas de conducta de los políticos: evolución en el Reino Unido». *Revista Vasca de Administración Pública. Herri-Arduralaritzako Euskal Aldizkaria*, núm. 104 (II), 2016, p. 267-292.

CAMPOS ACUÑA, María Concepción. «Códigos éticos y buen gobierno local en la Ley de Transparencia». *Revista Vasca de Gestión de Personas y Organizaciones Públicas*, núm. 9, 2015, p. 72-87.

CAMPOS ACUÑA, María Concepción. «Gestión pública local. Código de buen gobierno. La dimensión ética en la gestión pública local: el código de buen gobierno local de la FEMP». *La Administración Práctica: Enciclopedia de Administración Municipal*, núm. 12, 2015, p. 87-102.

CASTILLO BLANCO, Federico A. «Garantías del derecho ciudadano al buen gobierno y a la buena administración». *Revista Española de Derecho Administrativo*, núm. 172, 2015, p. 123-162.

DESCALZO GONZÁLEZ, Antonio. «El buen gobierno de los altos cargos». *Revista General de Derecho Administrativo*, núm. 44, 2017.

DIEGO BAUTISTA, Oscar. «Fundamentos éticos para un buen gobierno». *Revista de las Cortes Generales*, núm. 66, 2005, p. 191-222.

FERNÁNDEZ FARRERES, Germán. «Los códigos de buen gobierno de las administraciones públicas». *Administración & Ciudadanía: Revista da Escola Galega de Administración Pública*, núm. 2 (2), 2007, p. 171-191.

JIMÉNEZ ASENSIO, Rafael. «Ética pública, política y alta administración. Los códigos éticos como vía para reforzar el buen gobierno, la calidad democrática y la confianza de la ciudadanía en sus instituciones». *Revista Vasca de Gestión de Personas y Organizaciones Públicas*, núm. 5, 2013, p. 46-67.

MERINO ESTRADA, Valentín. «Buen Gobierno Local». *Revista de Estudios Locales. Cunal*, núm. 167, 2014, p. 12-29.

ORDÓÑEZ SOLÍS, David. «Ética y buen gobierno en las administraciones españolas». *Actualidad Administrativa*, núm. 11, 2016.

PONCE SOLÉ, Juli. «Nudging, simplificación procedimental y buen gobierno regulatorio: el Derecho administrativo del siglo XXI y sus relaciones con las ciencias sociales». A: MÍGUEZ MACHO, Luis; ALMEIDA CERREDA, Marcos; SANTIAGO IGLESIAS, Diana (eds.). *La simplificación de los procedimientos administrativos. Actas del IX Congreso de la Asociación Española de Profesores de Derecho Administrativo*. Santiago de Compostela: Escola Galega de Administración Pública, 2014.

RODRÍGUEZ-ARANA, Jaime. *El buen gobierno y la buena administración de instituciones públicas*. Cizur Menor: Thomson-Aranzadi, 2006.

ROSANVALLON, Pierre. *Le bon gouvernement*. París: Seuil, 2015.

VILLORIA MENDIETA, Manuel. «¿Más libertad o más felicidad? El buen gobierno del siglo XXI». *Reforma y Democracia*, núm. 51 (12-34), 2011.

VILLORIA MENDIETA, Manuel. «Instituciones, buena gobernanza y buen gobierno: clarificando conceptos». *Revista Democracia y Gobierno Local*, núm. 20, 2013.

VILLORIA MENDIETA, Manuel (ed.). *Buen gobierno, transparencia e integridad institucional en el gobierno local*. Madrid: Tecnos, 2016.

VILLORIA MENDIETA, Manuel; Izquierdo Sánchez, Agustín. *Ética pública y buen gobierno. Regenerando la democracia y luchando contra la corrupción desde el servicio público*. Madrid: Editorial Tecnos, 2016.

4 Recursos de la xarxa

En aquest apartat identifiquem una selecció de pàgines web que cal tenir en compte partint de l'àmbit català i espanyol i dels països del nostre entorn, amb una sèrie d'indicacions que pretenen remarcar alguns aspectes destacables des del punt de vista d'assenyalar fonts rellevants de documentació i d'informació addicional.

4.1 Pàgines web d'organismes públics relacionats amb la transparència de diversos països o regions

Espanya:

- [Consejo de Transparencia y Buen Gobierno \(CTBG\)](#): a més de la publicació de les resolucions relatives a l'accés a la informació en relació amb l'Administració estatal i administracions autonòmiques i locals, cal destacar especialment tres apartats d'aquesta web:

- Criteris interpretatius, informes, recomanacions i documentació: entre els [criteris](#) apareixen diversitat de temes relatius a les causes d'inadmissió o a l'aplicació dels límits al dret d'accés; i també qüestions com l'aplicació de les regulacions especials del dret d'informació, les relacions amb les obligacions de publicitat activa, l'accés a la informació relativa a les agendes dels responsables públics, o la reclamació davant el CTBG en cas de silenci administratiu, entre d'altres. S'ha de remarcar que entre aquests criteris se'n troben alguns adoptats conjuntament amb l'Agència Espanyola de Protecció de Dades, d'acord amb el que estableix la disposició addicional 5^a de la Llei 19/2013, en temes en què s'han de ponderar els interessos públics d'accés i les garanties de protecció de dades. Els [informes](#), sobre qüestions molt diverses, són del mateix CTBG i també de l'Advocacia de l'Estat. Les [recomanacions](#) es refereixen a la rellevant qüestió de les agendes dels responsables públics. En l'apartat de [documentació](#) es poden trobar documents de metodologia d'avaluació i seguiment de la transparència, guies amb les preguntes sobre transparència derivades dels dos primers anys d'aplicació de la Llei 19/2013, secció de revistes, de llibres del CTBG, estudis encarregats, i normativa i enllaços d'interès amb documentació relacionada.
- [Recursos contra resoluciones del Consejo de Transparencia y Buen Gobierno](#): aquí es recullen els recursos plantejats i resolts davant els tribunals de justícia contra resolucions del Consell, apartat en el qual s'inclou la jurisprudència relativa a aquests recursos. És rellevant tenir en compte aquest apartat per tal de veure la culminació judicial d'assumptes en què intervé aquest òrgan i que sovint plantegen la peculiaritat d'arribar com a conseqüència d'un recurs interposat per l'Administració a la qual es demana la informació en qüestió.
- [Enlaces transparencia en España](#): apartat que dona accés a un complet i divers panorama de portals de transparència institucionals —autonòmics i locals, i també, per exemple, d'universitats públiques i altres institucions. Recull també informació de normativa vigent sobre el tema per comunitats autònomes. A partir d'aquest enllaç es pot accedir a les diferents pàgines web dels òrgans autonòmics de transparència, que permeten accedir a les seves resolucions. En el cas de Navarra, es pot afegir la pàgina web del [Tribunal Administrativo de Navarra](#), que té un buscador per matèries que permet accedir a temes de drets dels ciutadans d'accés a informació i altres de procediment administratiu.

Catalunya:

- [Comissió de Garantia del Dret d'Accés a la Informació Pública \(GAIP\)](#): conté, no només la totalitat de les seves resolucions, sinó també un apartat d'incorporació successiva de les resolucions més destacades. Així mateix, cal destacar que l'apartat *Resoluciones i dictàmens*, a més de l'anteriorment indicat, conté dictàmens, criteris generals i informes i, també, els supòsits de procediments de mediació i resolucions incomplertes i recursos contenciosos administratius presentats en casos resolts per la GAIP. Els dictàmens són sobre consultes generals en relació amb temes molt diversos i que en alguns casos han generat posicions particulars de la Comissió catalana —accés a dades personals especialment protegides de persones mortes, accés d'electes locals a expedients, accés a informació de persones interessades en procediments oberts, accés a determinats expedients sancionadors i, en particular, en relació amb la normativa mediambiental, la posició que ocupen els prestadors privats de serveis públics en el procediment d'accés, determinats aspectes de les obligacions de publicitat activa, accés a informació que es troba als arxius municipals, accessibilitat a projectes tècnics i a altres documents inclosos als expedients de llicències i control d'activitats i de contractació, entre altres temes. El criteri general publicat fa referència a la qüestió de la reclamació a la GAIP en cas de silenci administratiu. Els informes es refereixen a projectes d'ordres sobre taules d'avaluació i accés documental. Finalment, l'apartat [Òrgans similars](#) conté enllaços a organismes de transparència espanyols i estrangers.
- [Oficina Antifrau de Catalunya](#): cal destacar especialment tres apartats:
 - [Corrupció](#): marc normatiu que inclou normativa i convenis internacionals; estudis —en què destaquen, per exemple, els dedicats a l'accés a la informació pública— i informes.

- [Prevenció](#): inclou un apartat d'accés a la informació i transparència, que inclou normativa, també de dret comparat, i jurisprudència europea i internacional (entre la qual destaca, per exemple, la referència a un cas important resolt pel Tribunal Interamericà de Drets Humans, *Claude Reyes y otros vs. Chile*, de 19 de setembre de 2006), articles d'opinió i una selecció d'estudis d'institucions nacionals i internacionals, entre altres elements.
- [Investigació](#): entre altres elements, s'hi troba el recull de les recomanacions de l'Oficina als organismes públics.

França:

- [Haute Autorité pour la Transparence de la Vie Publique \(HATVP\)](#): se'n pot destacar l'apartat de [publicacions](#): aquest apartat conté informes anuals i també publicacions sobre diversos temes, com ara: *open data* i integritat pública o propostes de recuperació de la confiança pública.
- [Commission d'Accès aux Documents Administratifs \(CADA\)](#): aquesta pàgina ofereix informació sistemàtica i amb remissió a decisions de la CADA sobre els dos àmbits del dret d'accés als [documents administratius](#) i de la [reutilització de les informacions públiques](#). També és interessant destacar d'aquesta pàgina web un apartat amb [fitxes temàtiques](#), les quals, endreçades per àmbits sectorials (urbanisme, contractació, medi ambient, etc.), es presenten amb ànim d'informació sintètica i pràctica sobre els documents a què es demana accés, amb enllaços a decisions que en aquests àmbits ha anat adoptant la CADA. També és destacable un apartat de [nocions essencials](#), on es presenten explicacions bàsiques de l'aplicació del dret d'accés i de reutilització, amb la il·lustració d'exemples extrets dels casos que arriben a la CADA.

També cal tenir en compte la base de [dictàmens i de recomanacions](#), que inclou reculls dels més destacats, i l'[apartat de publicacions](#), que inclou, entre altres elements, informes d'activitat i guies.

Gran Bretanya:

- [Information Commissioner's Office \(ICO\)](#): amb relació a l'accés a documentació, es poden destacar aquests apartats: [treballs de recerca i informes](#); [informació sobre les decisions de l'ICO](#); i la [relació de guies sobre els diversos aspectes de l'actuació de l'ICO](#).
- [Office of Public Sector Information, The National Archives](#): especialment sobre la reutilització de la informació pública, és destacable la documentació accessible en aquesta pàgina web, en particular, en els apartats *Re-use resources* i *PSI reports and publications*.

Estats Units d'Amèrica:

- [Office of Government Information Services \(OGIS\)](#): es pot destacar un apartat amb [enllaços diversos a fonts d'informació, governamentals i no governamentals](#), i també cal indicar la informació relacionada amb els [informes anuals](#).
- [The United States Department of Justice](#): convé destacar d'aquest lloc web una [guia molt completa](#) que desenvolupa la *Freedom of Information Act*, amb jurisprudència inclosa.

Itàlia:

- [Commissione per l'Accesso ai Documenti Amministrativi \(CADA\)](#): en aquesta pàgina web hi ha l'apartat *Documentazione in materia di accesso*, en el qual es troben diverses referències relatives a normativa i jurisprudència, i destaquem especialment una selecció de decisions i opinions de la CADA, així com un arxiu de publicacions de continguts i enfocaments molt diversos. També és possible trobar àmplies [memòries anuals de l'activitat de la CADA](#).
- [Autorità Nazionale Anticorruzione](#): en el seu apartat de [transparència](#) es poden trobar diversos documents de guies, d'interpretació i d'aplicació de certes obligacions de publicació i comunicats. D'altra banda, en l'apartat de [publicacions](#) es poden trobar informes i estudis tant sobre lluita contra

la corrupció i transparència com sobre contractació pública. També hi ha un [apartat específic amb diversitat de documents sobre la normativa de contractes públics](#), també amb indicacions, guies, opinions, etc.

Canadà:

- [Commissariat à l'Information du Canada/ Office of the Information Commissioner](#): cal destacar l'apartat relatiu a [informes \(anuals, especials al Parlament, estadístics, etc.\) i publicacions](#). És remarcable la secció *Coin Juridique/Legal Corner*, centrada en la [Llei d'accés a la informació](#) i en els [casos judicials](#). I també cal posar en valor la varietat i diversitat (federal, territorial, internacional, no governamental...) de referències presents al seu apartat d'[enllaços](#).

Québec (Canadà):

- [Commission d'Accès à l'Information du Québec \(CAIQ\)](#): d'aquesta pàgina web destaquem especialment l'apartat relatiu a [publicacions i documentació](#). S'hi troben guies, fitxes d'informació, informes molt diversos, documents de reflexió i d'anàlisi, comunicats i altres documents, sobre accés a la informació i sobre protecció de dades.

Suècia:

- [Riksdagens Ombudsmän](#) (Ombudsman de Suècia): dona accés en anglès a informes anuals, resums de decisions i informació normativa que resulta d'interès pel que fa a la regulació o aplicació de l'accés als documents públics.

4.2 Pàgines web d'institucions europees

- [Comissió Europea](#): en destaquem especialment els [informes anuals de la Comissió sobre l'aplicació del Reglament 1049/2001](#).
- Consell d'Europa: destaquem els [estàndards en l'accés a la informació](#). També, en el marc del Consell d'Europa, destaquem la pàgina de [GRECO, Group of States against Corruption / Groupe d'États contre la Corruption](#), que permet molt en particular accedir a les seves avaluacions.

4.3 Pàgines web d'organitzacions internacionals

- [Organització de Cooperació i de Desenvolupament Econòmic \(OCDE\)](#): destaquem l'apartat relatiu a la [corrupció](#) i, en particular, a l'aspecte de lluita contra la corrupció en el sector públic. Conté línies directrius i recomanacions, i informes per països i publicacions. També en l'àmbit de l'OCDE, subratllem el [panorama de les administracions públiques](#), que presenta dades comparables, inclosa la qüestió del govern obert.
- [Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura \(UNESCO\)](#): és destacable l'apartat [Comunicación e información](#), que dona accés a temes de llibertat d'expressió i de lliure accés a la informació científica, entre altres qüestions.

4.4 Pàgines web d'associacions o organitzacions no governamentals

- [Access Info Europe](#): especialment destacable l'apartat *Toolkits y recursos*, amb una diversitat de referències de tractats, declaracions i publicacions.
- [Transparency International España](#): podem destacar, en aquest cas, més des de la perspectiva de la lluita contra la corrupció, els apartats relatius a [estudis i informes](#), molt variats, i a la [Revista Internacional de Transparència i Integritat](#).
- [Fundación Ciudadana Civio](#): s'hi troben investigacions i articles sobre diversos temes interessants des de la perspectiva de la transparència i el bon govern. Conflictes d'interès i *lobbies*, contractació

pública, polítiques públiques, justícia, transparència i accés a la informació i medi ambient troben un tractament sistematitzat als seus diversos apartats. També s'hi troben projectes en temes com l'accés a la salut, obra pública o incendis forestals, entre d'altres.

- [Coalición ProAcceso](#): en la secció *Ley de transparencia* es troben una diversitat de documents sobre la Llei 19/2013 des de diversos punts de vista.
- [OpenKratio](#): en els seus apartats *Entérate de todo* i *Involúcrate* es poden trobar informacions i documents sobre diverses iniciatives (per exemple, [Open Government](#)).
- [Acreditra](#): en el seu apartat sobre [publicacions](#), es troben els diversos números de la *Revista Española de la Transparencia*, editada per aquesta associació; el Baròmetre de la Transparència d'Espanya, estudi propi de l'associació, i també s'hi troba una compilació de normes estatals i autonòmiques:
- [Fundación Compromiso y Transparencia](#): se'n pot destacar especialment l'apartat *Conocimientos* i, en particular, els seus [informes](#), referits a molt variats àmbits institucionals (universitats, fundacions, partits polítics, empreses cotitzades, etc.):
- [Associació d'Arxivers-Gestors de Documents de Catalunya](#): en el seu apartat *Activitats* es poden trobar documents relatius a jornades d'estudi i de debat i en relació al Congrés d'Arxivística de Catalunya. També cal destacar l'accés a documents diversos en els apartats [Recerca](#) i [Recursos](#).

5 Jurisprudència

5.1 Jurisprudència relativa a assumptes resolts pel Consell de Transparència i Bon Govern

Com ja hem comentat en l'apartat relatiu als recursos de la xarxa, la pàgina web del CTBG conté una secció amb tota la documentació relativa als pronunciaments judicials als quals dona lloc l'activitat resolutòria d'aquesta institució. Ara destaquem alguns d'aquests pronunciaments que considerem especialment significatius:

- Audiència Nacional, [Sentència 29/2017, de 24 de gener](#), recurs 63/2016, ponent López Candela. En un supòsit de petició d'informació sobre costos per canals de RTVE, es tracta la causa d'inadmissió de necessitat d'acció prèvia de reelaboració.
- Audiència Nacional, [Sentència 46/2017, de 6 de febrer](#), recurs 71/2016, ponent López-Muñiz Goñi. En un assumpte relatiu a la petició d'informació relativa a certes declaracions tributàries, examina la important qüestió dels termes de la relació entre la legislació general de transparència i la legislació específica (en aquest cas, tributària), tenint en compte, en particular, la disposició addicional primera de la Llei estatal 19/2013.
- Audiència Nacional, [Sentència 162/2017, de 24 d'abril](#), recurs 10/2017, ponent López-Muñiz Goñi. En un assumpte relatiu a processos selectius en el cos de la Guàrdia Civil, es distingeixen informacions auxiliars o de suport del que són autèntics elements documentals principals que contenen els fonaments de les valoracions realitzades.
- Tribunal Suprem, [Sentència 1547/2017, de 16 d'octubre](#), recurs 75/2017, ponent Calvo Rojas. Recurs de cassació presentat per la corporació RTVE. Informació sobre despeses derivades de la participació d'Espanya en un concurs d'Eurovisió. S'analitzen aspectes relatius a l'acció prèvia de reelaboració de la informació i al límit a l'accés per afectació d'interessos econòmics i comercials.
- Jutjat Central Contenciós Administratiu número 5, [Sentència 41/2017, de 6 d'abril](#), procediment 3/16, sobre documents referits a l'Aliança per al Govern Obert. Determinació de l'abast de la causa d'inadmissió que consisteix en el caràcter auxiliar o de suport de la informació. Aquesta Sentència ha estat confirmada per l'Audiència Nacional, en la seva Sentència de 25 de juliol de 2017 ([recurs 46/2017](#), ponent López Candela), que ha recordat jurisprudència del TEDH sobre el caràcter restrictiu

de les limitacions a la informació i ha indicat que allò instrumental o accessori no depèn del seu caràcter formal, sinó del seu veritable contingut material. Proporcionem els enllaços a ambdues sentències.

- Audiència Nacional, [Sentència 180/2017, de 3 de maig](#), recurs 16/2017, ponent López Candela. Assumpte relatiu a la sol·licitud de la publicació en el portal de transparència del grup TRAGSA del detall de les comandes de gestió realitzades per les diferents comunitats autònomes de les quals és mitjà propi.
- Audiència Nacional, [Sentència de 19 de juny de 2017](#), recurs 38/2017, ponent Mangas González. Es tracta d'un cas de sol·licitud d'informació sobre la identitat dels experts d'avaluació de l'ANCA que intervenen en els processos en què ha participat el sol·licitant, i en el qual es valoren els temes de les dades personals, així com les particulars característiques i requisits d'aquests procediments de presa de decisions. Aquesta Sentència conté també una referència al precedent de la Sentència de la mateixa Audiència Nacional, de 30 de juny de 2011 (recurs 343/2010), en un recurs contra una resolució de l'Agència de Protecció de Dades.
- Audiència Nacional, [Sentència de 17 de juliol de 2017](#), recurs 40/2017, ponent Mangas González. En un cas de petició d'informació sobre operacions de compra de RTVE, es tracta la qüestió procedimental del tràmit d'audiència que preveu l'article 24.3 de la Llei estatal 19/2013 de les persones que puguin resultar afectades en els casos de fonamentació de denegació de l'accés en la protecció de drets o interessos de tercers.
- Audiència Nacional, [Sentència de 23 d'octubre de 2017](#), recurs 54/2017, ponent López-Muñoz Goñi. Resol en apel·lació el cas relatiu a la informació demanada al Ministeri de Defensa sobre la llista d'acompanyants d'autoritats en viatges oficials i delimita el moment a partir del qual és obligatori atorgar aquesta informació.

5.2 Altres sentències de tribunals espanyols

- Tribunal Suprem, [Sentència de 17 de febrer de 2004](#), recurs 3457/2000, ponent Fernández Valverde. Accés a la informació sobre medi ambient i causa de denegació del caràcter inacabat dels documents o del caràcter intern de les comunicacions o deliberacions. Consideració, en aquest context, de les actuacions d'inspecció del Consell de Seguretat Nuclear.
- Tribunal Suprem, [Sentència de 16 de desembre de 2011](#), recurs 4607/2009, ponent Perelló Domènech. Es tracta el concepte d'interessat de l'article 37 de la Llei 30/1992 (LRJPAC) en aquell moment aplicable en el context de l'accés a registres i arxius administratius, en un assumpte relatiu a concessió d'ajuts a entitats sense fins de lucre.
- Tribunal Suprem, [Sentència d'11 de juliol de 2014](#), recurs 1296/2012, ponent Calvo Rojas. Es tracta d'un cas (expedient obert contra Espanya en relació amb un projecte de duplicació d'una carretera) que s'emmarca en l'accés del públic als documents del Parlament Europeu, del Consell i de la Comissió, aspecte regulat al Reglament CE 1049/2001: remissió de la sol·licitud o plantejament de la consulta a la institució comunitària i excepcions a aquesta regla.

5.3 Jurisprudència del Tribunal Europeu de Drets Humans en aplicació de l'article 10 del Conveni Europeu de Drets Humans

Des de la perspectiva de la jurisprudència del TEDH, l'aportació més destacada té a veure amb la perspectiva de l'article 10 CEDH. Destaquem una selecció de sentències que també tenen la característica de referir-se a precedents útils, raó per la qual també hem prioritzat la referència a casos més recents.

- [Sentència de 14 d'abril de 2009](#), cas *Társaság a Szabadságjogokért c. Hongria*, recurs 37374/05. Es tracta d'una petició d'accés als detalls d'un recurs davant el Tribunal Constitucional sobre legislació penal en matèria de drogues. La sentència, especialment en els paràgrafs 26 i 27, es refereix als

precedents jurisprudencials del TEDH, particularment en relació amb la llibertat de premsa i el rol dels mitjans de comunicació. En el paràgraf 35 els precedents que s'exposen tenen a veure amb l'evolució de la jurisprudència del TEDH pel que fa als termes del reconeixement d'un dret d'accés en el context del CEDH.

- [Sentència de 3 d'abril de 2012](#), *Gillberg c. Suècia* (recurs 41723/06) (Gran Sala). Es tracta d'un cas amb múltiples punts d'interès, de condemna penal d'un professor de la Universitat de Göteborg per haver refusat obrir l'accés als seus treballs de recerca en matèria de psiquiatria infantil, en què el TEDH descarta la violació (en un vessant "negatiu") de l'article 10 CEDH, partint del caràcter públic i accessible en certes condicions dels documents en qüestió — propietat de la Universitat — d'acord amb la normativa sueca i les resolucions jurisdiccionals produïdes en el cas, sense que els arguments vinculats a la confidencialitat dels participants als estudis i a l'ètica de la recerca fossin suficients, i sense que tampoc s'estimés un paral·lelisme amb la protecció de les fonts dels periodistes o del secret professional dels advocats, amb indicació de precedents jurisprudencials al respecte.
- [Sentència de 25 de juny de 2013](#), cas *Youth Initiative for Human Rights c. Sèrbia*, recurs 48135/06. Es tracta d'un cas de petició per part d'una organització no governamental de certa informació sobre vigilància electrònica, malgrat una resolució favorable de l'òrgan serbi encarregat d'assegurar el compliment de la Llei de la llibertat d'informació.
- [Sentència de 28 de novembre de 2013](#), *Österreichische Vereinigung zur Erhaltung, Stärkung und Schaffung eines wirtschaftlich gesunden land- und forstwirtschaftlichen Grundbesitzes c. Àustria*, recurs 39534/07. Es tracta d'un cas de denegació per part d'una autoritat regional de la petició d'una associació d'accedir a documents sobre transaccions relatives a terrenys agrícoles i forestals. Es destaca la manca de publicació per part de l'autoritat de les seves decisions i el caràcter total del refús.
- [Sentència de 24 de juny de 2014](#), *Rosiianu c. Romania*, recurs 27329/06. Incompliment de sentències que obligaven les autoritats romaneses a comunicar informacions públiques d'importància general a un periodista. S'hi revisen també els motius al·legats de la complexitat de les informacions i de la càrrega de treball.

5.4 Jurisprudència dels tribunals de la Unió Europea

La jurisprudència dels tribunals de la Unió Europea és molt abundant. Pretenem aquí només proporcionar unes referències il·lustratives d'una sèrie de qüestions rellevants i que també presenten la utilitat de contenir referències a precedents, raó per la qual també hem prioritzat les referències a casos més recents.

- Tribunal de Justícia de la Unió Europea, [Sentència d'1 de juliol de 2008](#), C-39/05 P i C-52/05 P. (Gran Sala). Accés a un dictamen jurídic sobre una proposta legislativa en matèria d'asil. Protecció de l'assessorament jurídic, de la independència del servei jurídic, del caràcter sincer i objectiu dels dictàmens i ponderació d'interessos.
- Tribunal de Primera Instància de la Unió Europea, [Sentència de 10 de setembre de 2008](#), T-42/05. Cas relatiu a refús parcial d'accés a certs documents sobre treballs preparatoris de la legislació relativa als organismes genèticament modificats. Es tracten les excepcions relatives a la protecció dels interessos comercials, a la protecció de les relacions internacionals i a la protecció del procés de presa de decisions.
- Tribunal de Justícia de la Unió Europea, [Sentència de 21 de juliol de 2011](#), C-506/08 P. Es tracta d'un cas de documents de la Comissió elaborats en el marc d'un procediment que va donar lloc a una decisió de declaració d'incompatibilitat d'una operació de concentració. Es tracten, amb matisos molt rellevants —en particular, en relació amb les diferències entre processos de decisió finalitzats i

en curs—, les excepcions relatives a la protecció dels procediments judicials i l'assessorament jurídic i del procés de presa de decisions.

- Tribunal de Justícia de la Unió Europea, [Sentència de 14 de febrer de 2012](#), C-204/09 (Gran Sala). Cas relacionat amb el Conveni d'Aarhus, Directiva 2003/4/CE, relativa a l'accés a la informació en matèria mediambiental. Aborda la qüestió de les entitats o institucions que actuen en condició d'òrgan legislatiu i la confidencialitat dels procediments de les autoritats públiques i el requisit que estigui prevista per la llei.
- Tribunal de Justícia de la Unió Europea, sentències de 28 de juny de 2012, [C-404/10 P](#) i [C-477/10 P](#). Es tractava d'uns casos d'accés a documents sobre un procediment de control d'una operació de concentració entre empreses. Es tracten excepcions relatives a la protecció dels objectius de les activitats d'investigació, dels interessos comercials, de l'assessorament jurídic i del procés de presa de decisions de les institucions. S'hi aborda també l'obligació d'efectuar un examen concret del contingut dels documents sol·licitats.
- Tribunal General de la Unió Europea, [Sentència de 29 de novembre de 2012](#), T-590/10. Supòsit relatiu a l'accés a documents sobre deute i dèficit públics d'un estat membre, en el qual s'aborda l'excepció relativa a la política econòmica de la Unió o d'un estat membre, aspecte vinculat a la vulnerabilitat dels mercats financers.
- Tribunal de Justícia de la Unió Europea, [Sentència de 15 de gener de 2013](#), C-416/10 (Gran Sala). Cas relatiu a l'accés del públic a una decisió d'urbanisme relativa a la construcció d'una instal·lació amb repercussions significatives sobre el medi ambient. Conveni d'Aarhus. S'analitza la qüestió de la protecció del secret comercial. També la disponibilitat de la informació en primera instància del procediment administratiu i els termes de la seva regularització en via d'alçada.
- Tribunal General de la Unió Europea, [Sentència de 12 de setembre de 2013](#), T-331/11. Petició d'accés a un document que conté un projecte de decisió del Consell d'autorització de negociació a la Comissió de l'acord d'adhesió de la Unió Europea al Conveni Europeu de Drets Humans, amb directrius de negociació. Protecció de l'interès públic de les relacions internacionals i accés parcial, principi de proporcionalitat.
- Tribunal de Justícia de la Unió Europea, [Sentència de 17 d'octubre de 2013](#), C-280/11 P. Sol·licitud d'accés a una nota relativa a les propostes de revisió del Reglament d'accés del públic a documents de les institucions europees. Aborda qüestions relacionades amb el dret a conèixer els fonaments de l'activitat legislativa, la protecció del procés de presa de decisions, les alteracions de les opinions amb l'avanç del procés, les fases preliminars i el caràcter sensible del document.
- Tribunal de Justícia de la Unió Europea, [Sentència de 14 de novembre de 2013](#), C-514/11 P i C-605/11 P. Cas relatiu a informació mediambiental, documents corresponents a un procediment per incompliment en la fase administrativa prèvia. Es tracta l'excepció relativa a la protecció de l'objectiu de les activitats d'inspecció, investigació i auditoria, així com l'obligació d'examen concret i individual del contingut dels documents.
- Tribunal General de la Unió Europea, [Sentència de 21 de maig de 2014](#), T-447/11. Sentència relativa a documents d'una investigació de l'OLAF sobre la realització d'un projecte de modernització a Síria. Denegació d'accés en relació amb la causa relativa a la protecció de l'objectiu de les activitats d'inspecció, investigació i auditoria.
- Tribunal de Justícia de la Unió Europea, [Sentència de 3 de juliol de 2014](#), C-350/12 P. Accés a documents demanat per un membre del Parlament Europeu en relació amb un informe del Servei Jurídic del Consell sobre l'obertura de negociacions per concloure un acord internacional. Interpretació i aplicació estricta de les excepcions d'accés als documents. S'hi exposa que cal explicar de quina manera l'accés pot perjudicar concretament i efectivament un interès protegit,

risc que ha de ser previsible i no purament hipotètic. Protecció relativa a relacions internacionals i assessorament jurídic.

- Tribunal General de la Unió Europea, [Sentència de 9 de setembre de 2014](#), T-516/11. Accés a documents proporcionats per un tercer relatiu a un estudi sobre costos i beneficis per als comerciants d'acceptar diferents mitjans de pagament. S'hi tracten les excepcions relatives a la protecció del procés de presa de decisions i a la protecció dels interessos comercials d'un tercer, així com certs arguments al·legats de presumpció d'excepció a l'accés atès l'àmbit al qual pertanyen.
- Tribunal General de la Unió Europea, [Sentència de 13 de novembre de 2015](#), T-424/14 i T-425/14. Cas relatiu a la sol·licitud d'accés a informacions sobre avaluacions d'impacte relacionades amb la política mediambiental de la Unió, avaluacions destinades a orientar la Comissió en l'elaboració de les seves propostes d'actes legislatius. S'aborda la perspectiva de l'accés prematur a aquests documents i la seva incidència en el procés de presa de decisions. Es tracten també els termes en què pot existir en aquests casos una presumpció general de denegació d'accés.
- Tribunal General de la Unió Europea, [Sentència de 28 de gener de 2016](#), T-537/12. Es planteja, en un procediment de licitació de contracte de serveis, per part d'un licitador no escollit, l'accés a determinats documents relatiu a altres licitadors. Es plantegen qüestions relatives a les excepcions de protecció dels interessos comercials, de dades personals i del procés de presa de decisions.
- Tribunal General de la Unió Europea, [Sentència de 26 d'abril de 2016](#), T-221/08. Un cas relatiu a l'accés a documents sobre expedient d'investigació de l'OLAF. S'examinen aspectes vinculats a les excepcions de protecció de la intimitat i la integritat de la persona, dels interessos comercials d'un tercer i del procés de presa de decisions.
- Tribunal de Justícia de la Unió Europea, sentències de 23 de novembre de 2016, [C-673/13](#) i [C-442/14](#). Accés a informacions en matèria mediambiental. Concepte d'«informació sobre emissions en el medi ambient» i secret comercial i industrial.

5.5 Sentències de tribunals d'altres països que plantegen diversos aspectes o enfocaments complementaris

Indiquem aquí a títol il·lustratiu i complementari algunes resolucions jurisdiccionals d'altres països que poden ser útils per tal d'ampliar enfocaments i perspectives. Cal recordar que l'accés als diversos llocs web indicats en l'apartat de recursos de la xarxa també són fonts d'accés a la jurisprudència dels diversos països.

- *The Supreme Court* (Regne Unit), [Judgement given on 26/03/2014](#). *Kennedy (appellant) v. The Charity Commission (respondent) [2014] UKSC 20 on appeal from [2011] EWCA Civ 367; [2012] EWCA Civ 317*. En una acció d'un periodista de *The Times* a l'empara de la *Freedom of Information Act 2000*, la sentència, amb vots particulars, analitza el seu règim i els casos aplicables d'exempció d'accés a la informació, així com la relació amb l'article 10 del Conveni Europeu de Drets Humans.
- *Cour Suprême du Canada / Supreme Court of Canada* (Canadà), [Judgment given on 09/05/2014](#), 2014 CSC 36, No 34828. Aquesta sentència, que conté nombroses referències jurisprudencials, legals, documentals i doctrinals, tracta l'excepció a l'accés dels documents consistent en el caràcter de consells i recomanacions dels documents sol·licitats, i en determina l'abast. Les qüestions clau abordades són la distinció entre consell i recomanació, la naturalesa del procés deliberatiu, l'equilibri entre una funció pública eficaç i neutra, apta per a donar consells de manera completa, oberta i franca i un veritable dret d'accés a la informació.
- *Conseil Constitutionnel* (França), [Décision n° 2013-675 DC](#) i [Décision n° 2013-676 DC, du 9 octobre 2013](#), sobre la llei orgànica i la llei ordinària relatives a la transparència de la vida pública —que també contenen obligacions de declaracions de patrimoni i d'interessos de certs càrrecs públics— sobre els quals el Conseil efectua una diversitat de pronunciaments.

- *Conseil Constitutionnel* (França), [Décision n° 2016-741 DC, de 8 de décembre 2016](#), sobre la Llei francesa relativa a la transparència, a la lluita contra la corrupció i a la modernització de la vida econòmica. Es tracta d'una llei de continguts molt diversos, com es reflecteix en el seu títol, i la sentència declara alguns aspectes inconstitucionals i formula alguna reserva d'interpretació.
- *Conseil Constitutionnel* (França): *Décision n° 2017-753 DC* i [Décision n° 2017-752 DC, du 8 septembre 2017](#), sobre la llei orgànica i la llei ordinària per la confiança en la vida política, lleis que preveuen diverses sèries de mesures per tal de reforçar la transparència de la vida política, l'exigència de probitat i d'exemplaritat dels elegits i la confiança dels electors en els seus representants, i sobre les quals el Conseil també efectua una diversitat de pronunciaments.
- *Conseil Constitutionnel* (França), [Décision n° 2017-655 QPC, du 15 septembre 2017](#), relativa a l'accés als arxius públics del president de la República, del primer ministre i d'altres membres del Govern. La sentència aporta l'anàlisi de l'article 15 de la Declaració de Drets de 1789 en relació amb el dret d'accés als documents d'arxius públics.
- *Conseil d'État* (França), [Ordonnance du 12 février 2014](#) (n° 374808). Rebutja la suspensió del Decret de 23/12/2013 aprovat per a l'aplicació de les lleis d'11 d'octubre de 2013 relatives a la transparència de la vida pública, en relació amb les obligacions de declaracions patrimonials i d'interessos adreçades a la *Haute Autorité pour la Transparence de la Vie Publique*.
- *Tribunal Constitucional* (Xile), [Sentència de 29 de gener de 2014](#) (Rol 2379-12). Es tracta el tema de l'accés a correus electrònics de funcionaris, el problema del seu caràcter privat, de les informacions que formen part d'un expedient administratiu. Conté vot particular.
- *Tribunal Constitucional* (Xile), [Sentència de 10 de juny de 2014](#) (Rol 2505-13-INA). Sol·licitud per part d'un particular d'uns antecedents (auditories, processos...) a la Superintendencia de Bancos e Instituciones Financieras, relatius a bancs xilens entre 2005 i 2011. Hi ha vots particulars. Entre els assumptes tractats destaquen les informacions estadístiques, el límit d'elaborar documents nous o la naturalesa de la informació en l'àmbit financer.
- *Tribunal Constitucional* (Xile), [Sentència de 15 de gener de 2015](#) (Rol 2558-13-INA). Un cas similar i que cal contrastar amb l'anterior. La informació sol·licitada fa referència a la quantitat de fiscalitzacions, auditories i revisions realitzades, amb els casos que comptaven amb observacions i que no; i també a la identitat de 10 conglomerats financers que la Superintendencia hagués identificat. També hi ha vots particulars.
- *Tribunal Constitucional* (Xile), [Sentència de 23 de març de 2017](#) (Rol 3111-16). Sol·licitud d'informacions de l'ús d'antimicrobians en l'àmbit de la pesca i l'aqüicultura. En aquesta Sentència es tracten qüestions relatives al secret industrial i especialment a la informació en l'àmbit del medi ambient.
- *High Court of Australia* (Austràlia), [Judgment 06/12/2013, Kline v Official Secretary to the Governor General \[2013\] HCA 52, Case Number: B47/2013](#). Conté diverses consideracions sobre la legislació australiana d'accés a la informació i el seu àmbit d'aplicació, presentades amb aquestes veus a la base de dades: «*Administrative law – Freedom of information – Request for access to documents – Section 6A(1) of Freedom of Information Act 1982 (Cth) provided that documents held by Official Secretary to the Governor –General were excluded from disclosure unless they related to “matters of an administrative nature” – Whether documents relating to nomination of person to Order of Australia were excluded from disclosure by operation of s 6A(1). Words and phrases – “matters of an administrative nature”. Freedom of Information Act 1982 (Cth) – ss 5, 6, 6A*».
- *Supreme Court of India* (Índia), [Judgement on 16/12/2015, Transferred Case \(Civil\) 91 of 2015](#). Sentència, amb diverses referències sobre els fonaments constitucionals a l'Índia del dret a la informació pública, que tracta uns casos de sol·licituds d'informació d'acord amb la *Right to Information Act 2005*, en relació amb actuacions d'inspecció i supervisió sobre entitats financeres.

Es caracteritzen els interessos públics i privats presents, en particular, en relació amb la Reserve Bank of India, i es tracten els termes en els quals intervenen causes de denegació vinculades a interessos econòmics, secret comercial, relacions de confiança o de confidencialitat.

6 Dictàmens d'òrgans consultius espanyols sobre normativa reguladora de transparència i bon govern

Els dictàmens elaborats a propòsit de l'elaboració de normes i de consultes sobre transparència i bon govern ofereixen una bona ocasió per tal de valorar diversos aspectes d'aquestes normatives. No recollim de forma exhaustiva aquests dictàmens; però sí que intentem oferir un panorama il·lustratiu i divers de les qüestions plantejades.

6.1 Consejo de Estado

- [Dictamen 707/2012, de 19 de juliol](#), sobre l'Avantprojecte de llei estatal de transparència, accés a la informació pública i bon govern. Conté nombroses observacions i valoracions tant en relació amb els aspectes generals de l'Avantprojecte (abast, relació amb la resta de l'ordenament jurídic) com en relació amb els seus preceptes (àmbit d'aplicació, principis generals, els diversos tipus d'informació, límits al dret d'accés, protecció de dades personals, causes d'inadmissió, resolució, reclamació, principis ètics i d'actuació, infraccions i sancions, i regulacions especials).
- [Dictamen 872/2014, de 30 d'octubre](#), sobre el Projecte de Reial decret d'aprovació de l'Estatut del Consell de Transparència i Bon Govern, en el qual es van tractar diverses qüestions orgàniques i procedimentals en relació amb aquest òrgan.

6.2 Comissió Jurídica Assessora de la Generalitat de Catalunya

- [Dictamen 329/2015, de 8 d'octubre](#), que resol una consulta en relació amb la interpretació de diversos aspectes de la Llei 19/2014, de 29 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern. Els temes abordats són: la determinació dels òrgans competents per a resoldre les sol·licituds d'accés a la informació pública; la determinació de l'inici del còmput del termini per a resoldre les sol·licituds d'accés a la informació pública; la derivació de les sol·licituds; el silenci administratiu, i la protecció de drets fonamentals de terceres persones afectades.
- [Dictamen 245/2015, de 23 de juliol](#), sobre el Projecte de decret pel qual es crea i es regula el Registre de grups d'interès de l'Administració de la Generalitat i del seu sector públic. Aquest dictamen fa una observació qualificada d'essencial pel que fa a les definicions de grups d'interès i l'àmbit subjectiu d'aplicació del text; també es refereix a l'àmbit objectiu d'aplicació i a les qüestions relacionades amb els efectes de la inscripció en el Registre; a més d'altres observacions específiques.

6.3 Consejo Consultivo de Canarias

- [Dictamen 238/2014, de 24 de juny](#), sobre el Projecte de llei de transparència i d'accés a la informació pública. En aquest dictamen s'aborden, en les observacions generals, qüestions vinculades a la reiteració de preceptes bàsics estatals, a la regulació del text per al Parlament de Canàries i les institucions parlamentàries, al Comissionat de Transparència i Accés a la Informació Pública i a les garanties materials i formals en la tipificació d'infraccions i sancions.

6.4 Consejo Consultivo de Castilla y León

- [Dictamen 477/2014, de 9 d'octubre](#), sobre l'Avantprojecte de Llei de transparència i participació ciutadana de Castella i Lleó. El dictamen exposa el marc constitucional i normatiu, destaca certes absències de contingut i formula observacions qualificades de substantives en relació amb temes com les unitats d'accés a la informació; l'atribució del Comissionat de Transparència al procurador del comú; les funcions del Comissionat i la Comissió de Transparència; els seus mitjans personals

i materials i la previsió d'una disposició addicional relativa a les obligacions d'informació en casos de subcontractació.

- [Dictamen 31/2016, de 17 de febrer](#), sobre el Projecte de decret pel qual es regula el procediment d'exercici del dret d'accés a la informació pública a la comunitat de Castella i Lleó. Efectua consideracions substantives relatives a l'àmbit subjectiu d'aplicació.

6.5 Consell Jurídic Consultiu de la Comunitat Valenciana

- [Dictamen 641/2014, de 20 de novembre](#), sobre l'Avantprojecte de llei de transparència, bon govern i participació ciutadana de la Comunitat Valenciana. Conté diverses observacions, algunes qualificades d'essencials. Es refereixen a les relacions d'alguns continguts amb la legislació bàsica, en particular, a l'àmbit subjectiu d'aplicació —subjectes subvencionats— i al règim del silenci administratiu i a diverses qüestions de règim sancionador.
- [Dictamen 175/2016, de 28 d'abril](#), sobre el Projecte de decret del Consell, pel qual s'aprova el Codi de bon govern de la Generalitat. Conté diverses observacions crítiques generals.

6.6 Consell Consultiu de les Illes Balears

- [Dictamen 27/2016, de 9 de març](#), relatiu a l'Avantprojecte de llei de modificació de la Llei 5/2010, reguladora del Consell. Aborda el tema de l'atribució a aquest Consell de les funcions de resolució de les reclamacions en matèria de transparència.

6.7 Consejo Consultivo de Castilla-La Mancha

- [Dictamen 23/2015, de 28 de gener](#), sobre l'Avantprojecte de llei de transparència, bon govern i participació ciutadana a Castella-la Manxa. El dictamen fa una sèrie de consideracions qualificades d'essencials, relatives a la relació de determinats aspectes amb preceptes estatals de caràcter bàsic (que afecta, per exemple, la forma de determinació de l'àmbit subjectiu) i diversos aspectes de règim sancionador i de l'anomenada responsabilitat política per causa penal.

6.8 Aholku Batzorde Juridikoa / Comissió Jurídica Assessora del País Basc

- [Dictamen 129/2015, de 23 de setembre](#), sobre l'Avantprojecte de llei de transparència, participació i bon govern del sector públic basc. A més d'aspectes competencials, de marc normatiu i de procediment d'elaboració del text, el dictamen dedica atenció particular al tema de l'àmbit d'aplicació de l'Avantprojecte, així com a certs aspectes de la planificació i l'avaluació de polítiques públiques, de la publicitat activa i del dret d'accés i del règim sancionador, entre d'altres.

6.9 Consejo Consultivo del Principado de Asturias

- [Dictamen 164/2016, de 7 de juliol](#), sobre l'Avantprojecte de llei asturiana de transparència i bon govern. Conté diverses consideracions amb particular amplitud relatives a la regulació del silenci positiu en la resolució de sol·licitud d'accés; la possibilitat de publicar dades de composició dels òrgans de representació sindical i disposició d'hores sindicals i l'òrgan competent per a sancionar els consellers i el president i la manera d'articular la seva destitució.
- [Dictamen 99/2014, de 8 de maig](#). Resol una consulta facultativa sobre el caràcter públic o reservat de l'informe final i recomanacions de l'Oficina Europea de Lluita contra el Fraude en relació amb l'ampliació del port de Gijón-Musel i sobre l'abast de la seva clàusula de privacitat.

7 Documents de diverses institucions

ACCESS INFO. [*El Derecho de acceso a la información: Definición, protección internacional del derecho y principios básicos*](#). 2010.

COMISSIÓ EUROPEA. [*Comunicación de la Comisión al Parlamento Europeo, al Consejo, al Comité Económico y Social Europeo y al Comité de las Regiones. Reutilización de la información del sector público - Revisión de la Directiva 2003/98/CE. COM\(2009\) 212 final*](#).

COMISSIÓ EUROPEA. [*Comunicación de la Comisión al Parlamento Europeo, al Consejo, al Comité Económico y Social Europeo y al Comité de las Regiones sobre Datos abiertos. Un motor para la innovación, el crecimiento y la gobernanza transparente. COM\(2011\) 882 final*](#).

COMISSIÓ EUROPEA. [*Comunicación de la Comisión al Parlamento Europeo, al Consejo, al Comité Económico y Social Europeo y al Comité de las Regiones. Hacia una economía de los datos próspera \[COM\(2014\) 442 final\]*](#).

COMISSIÓ EUROPEA. [*La información del sector público: un recurso clave para Europa. Libro Verde sobre la información del sector público en la sociedad de la información. COM \(1998\) 585*](#).

COMISSIÓ EUROPEA. [*Libro Verde sobre la iniciativa europea en favor de la transparencia*](#). 2006.

COMISSIÓ EUROPEA. [*Recomendación de 17 de julio de 2012, relativa al acceso a la información científica y a su preservación \(2012/417/UE\)*](#)

COMMISSIONAT PER A LA TRANSPARÈNCIA I L'ACCÉS A LA INFORMACIÓ PÚBLICA. [*Pla estratègic de polítiques de transparència de la Generalitat de Catalunya 2015-2017*](#).

COMITÈ DE MINISTRES DEL CONSELL D'EUROPA. [*Recomanació de 21 de febrer de 2002 sobre accés als documents públics*](#).

CONSEIL D'ÉTAT (ed.). *Pour une meilleure transparence de l'Administration. Étude sur l'accès des citoyens aux données publiques*. París: La documentation Française, 1998.

CONSEJO DE TRANSPARENCIA Y BUEN GOBIERNO. [*Estudio comparado sobre normativa internacional en materia de derecho de acceso a la información pública*](#). Madrid: INAP, 2015.

CONSEJO DE TRANSPARENCIA Y BUEN GOBIERNO. [*Memòria de l'any 2015*](#). 2016.

CONSELL ASSESSOR PER A LA REACTIVACIÓ ECONÒMICA I EL CREIXEMENT. [*Recomanacions per a la millora de la transparència a les institucions i a les empreses*](#). 2013.

DIRECCIÓ D'ESTUDIS PARLAMENTARIS. [*Dossier legislatiu núm. 1. Proposició de llei de transparència i accés a la informació pública*](#). 2013.

GENERALITAT DE CATALUNYA. [*Propostes i reflexions del President de la Generalitat en matèria de transparència i regeneració democràtica*](#). 2013.

GRUP EUROPEU DE PROTECCIÓ DE DADES DE L'ART. 29. [*Opinion 02/2016 on the publication of Personal Data for Transparency purposes in the Public Sector; Adopted on 8 June 2016*](#).

INAP. [*La normativa autonómica en materia de derecho de acceso a la información pública*](#). 2016.

UNITED NATIONS, INTERNATIONAL COVENANT ON CIVIL AND POLITICAL RIGHTS, HUMAN RIGHTS COMMITTEE, 102ND SESSION,. [*General comment No. 34, Article 19: Freedoms of opinion and expression*](#). Document CCPR/C/GC/34. 12 de setembre de 2011.

OCDE. [*Transparency and Integrity in Lobbying*](#). París: OCDE, 2013.

OFICINA ANTIFRAU DE CATALUNYA. [*Dret d'accés a la informació pública i transparència. Aspectes clau en la seva regulació*](#). Versió actualitzada i ampliada el desembre de 2014.

SÍNDIC DE GREUGES DE CATALUNYA. [*Informe extraordinari sobre el dret d'accés a la informació pública*](#). Març 2012.

SÍNDIC DE GREUGES DE CATALUNYA. [*Informe sobre transparència, accés a la informació pública i bon govern*](#). Juliol 2017.

NATIONAL AUDIT OFFICE. [*Implementing transparency*](#). 2012.

UN SPECIAL RAPPORTEUR ON FREEDOM OF OPINION AND EXPRESSION, OSCE REPRESENTATIVE ON FREEDOM OF THE MEDIA AND OAS SPECIAL RAPPORTEUR ON FREEDOM OF EXPRESSION. [*Joint declaration. International Mechanisms for Promoting Freedom of Expression*](#). Desembre de 2004.

UN SPECIAL RAPPORTEUR ON FREEDOM OF OPINION AND EXPRESSION, THE OSCE REPRESENTATIVE ON FREEDOM OF THE MEDIA, THE OAS SPECIAL RAPPORTEUR ON FREEDOM OF EXPRESSION AND THE ACHPR (AFRICAN COMMISSION ON HUMAN AND PEOPLES' RIGHTS). [*Joint declaration Special Rapporteur on Freedom of Expression: International Mechanisms for Promoting Freedom of Expression*](#). Desembre de 2006.

CANAVAGGIO, Perrine. [*Vers un droit d'accès à l'information publique: les avancées récentes des normes et des pratiques*](#). Rabat: UNESCO, 2014.

8 Guies per implementar les lleis de transparència

AGENCIA DE PROTECCIÓN DE DATOS DE LA COMUNIDAD DE MADRID. [*Recomendación 2/2008, de 25 de abril, de la Agencia de Protección de Datos de la Comunidad de Madrid, sobre publicación de datos personales en boletines y diarios oficiales en Internet, en sitios webs institucionales y en otros medios electrónicos y telemáticos*](#). 2008.

AGENCIA ESPAÑOLA DE PROTECCIÓN DE DATOS. [*Orientaciones sobre protección de datos en la reutilización de la información del sector público*](#). 2016.

ARTICLE 29 DATA PROTECTION WORKING PARTY. [*Guidelines on the implementation of the Court of Justice of the European Union judgment on "Google Spain and Inc v. Agencia Española de Protección de Datos \(AEPD\) and Mario Costeja González" C-131/12*](#). 2014.

CONSEJO DE TRANSPARENCIA Y BUEN GOBIERNO-UNIÓN PROFESIONAL. [*Guía de transparencia y acceso a la información pública dirigida a los colegios y consejos de colegios profesionales y demás corporaciones de derecho público*](#). 2016.

DEPARTAMENTO DE ADMINISTRACIÓN PÚBLICA Y JUSTICIA. GOBIERNO VASCO. [*Embarcamos en la transparencia. Manual de tripulación*](#). 2015.

EUDEL. RED DE AYUNTAMIENTOS VASCOS POR LA TRANSPARENCIA. [*80 buenas prácticas para lograr un ayuntamiento transparente*](#). 2014.

FEDERACIÓN ESPAÑOLA DE MUNICIPIOS Y PROVINCIAS. [*Ordenanza tipo de transparencia, acceso a la información y reutilización*](#). 2014.

GENERALITAT DE CATALUNYA. [*Guia de transparència i rendició de comptes en l'Administració local*](#). 2015.

GENERALITAT DE CATALUNYA. [*Guia de transparència per a les associacions i fundacions perceptores de subvencions i ajuts públics*](#).

GENERALITAT DE CATALUNYA. [*La transparència en 20 preguntes. Guia sobre la transparència per a partits polítics, organitzacions sindicals i empresarials*](#).

GENERALITAT DE CATALUNYA. [*Guia sobre l'aplicació de la Llei 19/2014, del 29 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern, a les entitats locals*](#).

LABORATORI DE PERIODISME I COMUNICACIÓ PER A LA CIUTADANIA PLURAL (LPCCP) [*Transparència i qualitat de la informació de les entitats sense ànim de lucre. Manual i guia d'autoavaluació*](#).

LOCALRET. [*Ordenança-tipus. Transparència i administració electrònica*](#). 2016.

9 Revistes i monogràfics sobre transparència i bon govern

9.1 Revistes sobre transparència

[*Revista Española de la Transparencia*](#).

[*Revista Internacional de Transparencia e Integridad*](#).

Revista [*Lligall*](#).

9.2 Números monogràfics de revistes sobre transparència i bon govern

AJDA: *Actualité Juridique Droit Administratif*, núm. 2 (2016): [*Dossier Les enjeux de l'open data*](#).

boletic: *Revista de la asociación profesional de los cuerpos superiores de tecnologías de la información en la administración*, núm. 75 (diciembre 2015).

Pouvoirs, núm. 97 (abril 2001): [*Transparence et secret*](#).

Revista Jurídica de Castilla y León, núm. 33: [*Monográfico. Transparencia, Acceso a la información pública y buen gobierno. Análisis de la cuestión tras la Ley 19/2013*](#).

[*Revista Vasca de Administración Pública*](#), núm. 104-II (2016): *Monográfico, La lucha contra la corrupción política*.

Revue Française d'Administration Publique, núm. 160: [*Rendre des comptes – Rendre compte*](#), 2016.

Revue Internationale des Sciences Administratives, 2013/4 (Vol. 79): [*Les systèmes d'intégrité afin de sauvegarder l'éthique et l'intégrité de la gouvernance*](#).